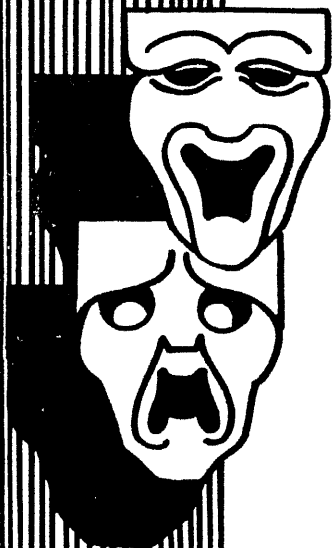

TEATER WANEMUINE

2

O
K
T
O
B
E
R

1
9
3
5

V. RAUDSEPP

Promenadi 2, Tartu. Kõnetr. 6:85.

Kõige vanem kohvikauplus
ja tööstus Tartus

Oakohvid
Välismaa veinid ja
konjakid

Kohvikõrvetus kuuma õhuga, koore-
keste ja kõrvalolluste eraldamisega.

Tartu Triikpesuvabrik

Tartu, Suurturg 4, tel. 2-22

valmistab

Dop. kraed: Nurkkraed:
„Chic“ „Smoking“
„Genf“ „Elegant“
„Salome“ „Corso“
„Golf“

Poolpehmed kraed: USA 108 ja
USA 249.

Müügil kõikides en gros ja
en detail ärides.

„Ateena“
kondiitritööstus
ja kohvik

I järgu
kondiitrisaadused

Tordid

Dir. A. Jõudu

„Vanemuise“ seltsi esimees

Kõik „Vanemuise“ ümber

Elame majandusliku tähe all, õigemini majanduse saneerimise tähe all, sest kriis ei ole veel möödunud.

Oleme liiga seotud oma igapäevaste maisete küsimustega. Kas äri läheb hästi, kas tööstusesaadustel on menu, kas vili annab rohket lõikust? Kui suur on aastane ülejääk? Need on tavalised kõnekäänud.

Ka väga tihti kerkib esile küsimus — mis ma sellest saan? — enam kui see varem ajal oli viisiks, eriti enne iseseisvust.

Seda näitab juba „Vanemuise“ püstitatud hoone, mille ülalpidamine ja sisustamine — ma mõtlen selle all niihästi kunstilist-lavalist külge, kui ka publiku hulka, kellest viimasel ajal on nappus kätte kipunud tulema, meile raskeks läheb.

Kuigi selle hoone püstitamine omal ajal pidi raskem olema ja oligi, kui selle ülalpidamine praegu.

Kuid just sellepärast oleks meelelahutus peale igapäevaste majanduslike askelduste tarvilik hää teatri näol. Teater võib aga siis hää olla, kui meie teda toetame, lihtsalt aktiivselt, oma külastamisega.

Tallinn on teatrikriisist üle saanud, kas Tartu, kes ennast vaimliseks keskuseks peab, ei suuda siis seda?

Kuid leige ei ole mitte ainult puht majandusmees.

Kus on meie haritlane?! Vanem ja noorem põlv?

Neid ei ole liikunud mitte väga palju „Vanemuise“ teatris. Nad on nõudlikud. Praegune teater ei rahulda neid. Kuid, kes on see teater? Mitte selts üksi. See on käputäis inimesi — 300 ümber. Ega ka mitte kümmekond valitud juhti. Teater peaks ikkagi publik olema, suur publik, kes teatri loob. Tulge ja pange kõik käed külge. Küll siis muutub teater hääks, küll siis hakkame oma teatrit armastama ja hindama — oma „Vanemuiset“.

Kritiseerimise õhinas on isegi lahkpuüeteni jõutud. Meil on asutatud veel koha peal teisi teatreid, vaatamata sellele, et ühelgi on elamine raske „Vanemuine“ on eriti viimasel ajal kõik omalt poolt teinud, mis „rahva hää“ nõuab. Ühenduses juubeliaastaga on „Vanemuise“ tegevus põhjalikult reformeeritud ja teater seltsist lahutatud oma iseseisva teatrivalitsusega eesotsas. On ka teatritegelaste koosseisu muudetud ja täiendatud.

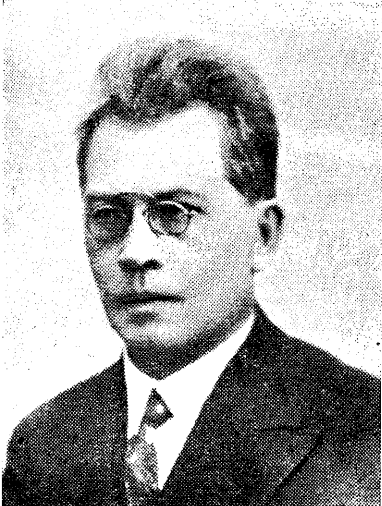
Loodame, et juubel ja ümberkorraldused kõikiki jälle ühendavad. Tunnuseid selleks on olemas.

Lõpetan sooviga:

„Kõik „Vanemuise“ ümber!“

Tartus, oktoober 1935.

F. Tuglas

„Vanemuine“ 70-aastane

Kõne, peetud juubeliaktusel 6. okt. 1935

1.

Tihti peale tekivad murrangulisedki liikumised väga väikestest, kaasaeglasile enesetele vaevalt märgatavaist idudest. Nõnda: kui püüame jälgida meie ärkamisaja ühisürituste sündi, siis jõuame igakord väga vähenõudliku algatmeni. Kuskil on kohtunud kaks-kolm meest ja mõlgutanud mõtteid emakeelsest koolist, teisel omakeelsest kirjanusest, kolmandas ühisest lauluharjutusest, neljandas aga rahva õiguslikust või ainelisest olukorrast. Algatajad ise ei asetanud suuri nõudeid ega teinud põhjanevaid plaane. Pigemini nad küsisid üksteiselt, mis teha, ja arvasid vastamisi, et midagi peaks tegema. Näib, nagu oleks lausunud algatus lausa kogemata, kõik sündinud täitsa juhuslikult ja oleks võinud jääda niisama sündimata. Kõik võrsunud vaid mingist ajaloo kapriisist ja õnnestunud samuti ajaloolise kapriisi tõttu.

Ja ometi, selline mineviku algatuste hinnang oleks põhjani ekslik. Nii võidakse asju võtta, kui pole lähemat käsitust kõnesoleva aja oludest, kui ei tunta tookordseid jõudusid ega eesolnud takistusi. Tõeliselt peitub ses näilises juhuslikkuses sügav ajalooline paratamatus.

On tähtis, et just õigel hetkel ja õiges ümbruses lausutakse õige mõte. Ei teosta palju ilma ühendava mõtteta rahvahulk ega vii maailma edasi tark mõte, mis jääb ainult ühe isiku omanduseks. Ainult kummagi poole ühinemisel tekivad algatused, mis annavad ilme ajastule ja kasvavad edasi, kuigi algatajad ise juba ammu on kadunud.

Seal ärkamisaja koidikul, 60-ndais aastais, tekkis rida üritusi, mille ümber koondus meie rahva jõud järgnevail kümnendeil ja millest mõned on säilinud tänapäevani. Neis algatusis sai teadlikuks aja alateadvus, võttis kaju seni kujutu kollektiivsuse tunne.

Ei ole ajalisel suur hüpe 50-ndate aastate Pühajärve, Mahtra ja teistest „sõdadest“ 60-ndate aastate üldharrastuste tekkimiseni. Kuid sisuliselt on see hüpe ometi hiiglasuur. Kui esimesed tekkisid meeletlikust vabastustungist ja organiseerimatu tungi viljana ka vaibusid, siis kandis teisi just massi organiseerimise ning tulevaste võitluste jaoks kasvatamise idee. Nende kaudu mõtestati hulkade alateadlikud tungid, arendati kestvad tegevuskavad ja koguti jõudusid viimaste teostamiseks. Organiseerida rahva vaimseid ja varalisi jõudusid, ärata, ühendada, vaimustada, panna kollektiiv teadlikult liikuma — see oli ärkamisaja eeskava. Esialgu väikselt ja vähenõudlikult küll, kuid lumepall kasvabki alles aegapidi.

Aastal 1860 küsis keegi Jannseni „Postimehes“: kus on eesti rahvuslaulikud ja mis nad teevad? „Mine vaata“, vastas ta ise, „nad künnavad päevatõusust loodeni nurmel ja oigavad.“ Kuid Jannsenile oli selle kurva tõsiasja tõestamisest vähe. Oma saatuse-pessimismi oli teoorjast laulik ise küllalt kuulutanud. Oli vaja midagi teha, et seda pessimismi leevendada, künnipoisist lauliku kurbust kergendada. Ja Jannsen kordas: asutagem seltsisid, et — „Eesti pime tuba valgemaks läheks“!

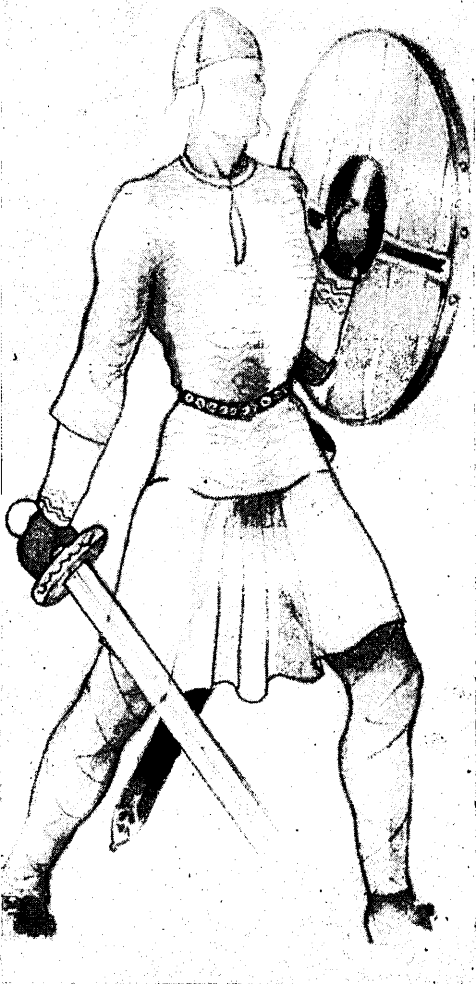
Üheks selliseks, alul küll väikese tungla süütamiseks oli ka „Vanemuise“ seltsi asutamine, mille 70-ndat tegevusaastat me täna pidulikult pühitseme.

2.

Ei, J. V. Jannsen ei teadnud 1865. a. algupoolel ühe kaaskodanikuga lauluseltsi vajadusest vesteldes tõesti mitte, et ta teatriseltsi „Vanemuiset“ asutab. Ei võinud nad selle seltsi tõelist osa meie elus ette aimata ka siis, kui pisut hiljem kolmekesi, siis 15-kesi ja lõpuks 25-kesi seltsi vajaduse küsimust lähemalt arutasid ning viimaks otsustasidki seltsi asutada.

Nagu öeldud, polnud selle juures esialgu teatrist juttugi. See pidi olema vaid lauluselts, ainult meestelauluselts, liiatigi ainult vaimulik meestelauluselts. Sest vaimulik tagapõhi oli tollal ainsaks eelduseks nii seltsi loa saamisel kui ka tema rakendamisel tegelikule tööle. Ja nii liituski „Vanemuine“ esialgu Maarja koguduse külge, mis oli tookord ainus eesti kogudus Tartus. Ta pidas oma esimesi koosolekuid ja harjutusi kiriku leeritoas ning andis oma esimesi kontserte kirikus. Nii siis lihtsalt mingi kirikukoor jumalateenistuste ilustamiseks ja ülendamiseks.

Sellest piiratud eesmärgist kõneleb ka seltsi esimese põhi-

kirja kaks esimest paragrahvi, meile juba nii vanamoelistena paistvais sõnades:

*Karin Juse-
Siimu kos-
tümiskits
„Vikerlas-
tele“ —
„Üto“*

Et laul kõiksugu rahva juures nii kaunis meele ja vaimu harimise asi on ja iga terve ja mõistlik inimene hää meelega laulab ehk laulu kuuleb, siis on ka Tartus mõned Eesti mehed kokku heitnud üht meeste-lauluseltsi asutada, mida nemad „Vanemuine“ nimetavad.

Sellesinatse seltsi pää hoolekandmine peab küll see olema, nelja häälega kiriku koorilaulu parandada ja täielikumä korra pääle saata; õpitakse aga säääl kõrval ka muud koorilaulu, mis iga mõistlik inimene hää meelega võib kuulda ja laulda.

Nii toetub uus üritus orgaaniliselt senisele alusele. Sest mis oli veel orirahvale ühiseks jäänud, kus võis ta end veel kollektiivina tunda? Ainult laulus — laulus kiigepeol ja kirikus. Ainult lauluhelide kaudu võis see sidumatu mass veel ühist tunnet ja rütmi otsida ning mingiks organiseeritud tervikuks liituda.

Kuid kiriku lauluseltse oli juba ennegi olnud, ilma et nad mingit uut arengujoont oleksid alustanud. Ja kas ei pidanud see uuski selts lõpuks ainult selleks jääma, milleks ta kirjatäheliselt oli asutatud? Kuid ei, juba põhikirjas endaski leiame sellele vastu käivaid viiteid. Seal öeldakse

küll, et seltsi peaülesanne on vaimuliku laulu harrastus, kuid seal öeldakse ka, et õpitakse muidki laule, „mis iga mõistlik inimene hää meelega võib kuulda ja laulda“. Seal kõneldakse seltsist küll nagu paljast koorist, kuid sealsamas on lauljate liikmete kõrval ette nähtud ka kuulajad liikmed. Juba algusest peale oligi viimaseid rohkem, ja see asjaolu määraski seltsi üldisema laadi. Just sellepärast vajaski ta oma kooskäigukohta, kus laulule tulid lisaks kõned, teatrietendused ja muud seltsielu nähtused, mille varju esialgne vaimulik lähtekoht varsti kadus. Ja lõpuks seltsi nimi, — paganliku jumaluse nimi kristliku kirikukoori nimeks, — tolläl nõnda paganlust pelgaval ajalust?! Eks peitunud selles ettevõtte tõeline programm, eks viidanud see hoopis kaugemale, sidudes minevikku tulevikuga? Ei, „Vanemuine“ oli algusest peale eesti ärkamisaja nähtus. Ta vaid kasutas neid võimalusi, mis siis kasutada olid, ja toetus neile jõududele, millele siis võidi toetuda.

Need võimalused ja jõud olid küll väga piiratud. Kui vaatleme seltsi esimeste liikmete nimestikku, siis näeme, et nende hulgas oli õieti üksainus haritlane — J. V. Jannsen ise, teised kõik aga teenijad, käsitöölised või väikekaupmehed. Kuid nad esindasid ometi rahvuslikult erksaimat ja ärksaimat eesti ollust tookordses Tartus. Kui raske oli siin seltsilise tegevuse traditsioone luua, näeme sellestki, et tollal eesti keeles isegi sõna „eestseisus“ või „juhatus“ puudus ja selle asemel „vanemaist“ ning „tallitajaist“ kõneldi. Kõik oli alles alguses, kõik tuli alles luua ja kõigege harjuda.

Nii sündis esimene eesti selts. Ja tema kogemusi kasustades oli teistel juba hoopis kergem tekkida. Nii juba sama aasta sügisel „laulo ja mängu selts“ „Estonia“ Tallinnas ja mõni aeg hiljem „Lootus“ sealsamas, nii „Koit“ Viljandis või „Endla“ Pärnus. Nad läksid ette viidatud rada mööda, tarvitsemata enam korrapärase esimese seltsi alguslikku arenemisastet.

3.

„Vanemuine“ oli ärkamisaja sünnitusi, kuid ta aitas ise seda aega edasi sünnitada ja süvendada. Ta tõmbas enese poole ajas peituvaid jõudusid, toetas nende väljakujunemist ja oma eritöö leidmist. Ta oli mõneski suhtes algataja ja mõneski, kui mitte muud, siis vähemalt keskuseks, mille varju all teised algatused võisid võrsuda.

„Vanemuise“ asutamisest polnud kulunud veel kaht aastatki, kui selts juba esimeseks üldlaulupeoks luba palus, millise laulupeo ta veelgi kaks aastat hiljem ka korraldas. Kavatsatud vähenõudlikuna kasvas seegi nii ulatuselt kui tagajärgedelt üle igasuguse ootuse. Sest rahva enese ärkav elujõud andis igale algatusele ta tõelise sisu ja suuna. Avalikult korraldati pidu küll orjapõlve kaotuse „juubeli- ja tänulaulupeona“, kuid seal esitas Jakob Hurt ka eesti rahvusliku liikumise tuleviku programmi. Juba enne laulupidu kirjutas Jannseni leht: „Nii kaua kui maailm seisab, pühitseb Eesti rahvas niisugust päeva esimest korda.“

Ja missuguseks tähtpäevaks see laulupidu meie arenguloos kujunes, seda teame kõik. Kuid asja praktiliseks algatajaks oli „Vanemuine“.

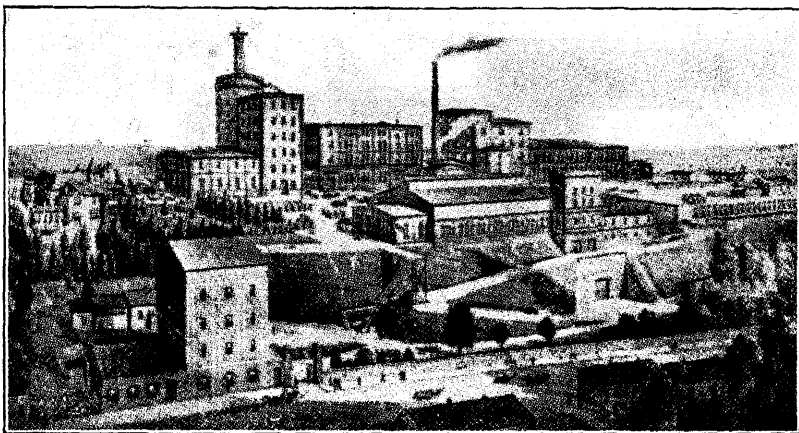
Aga juba enne seda laulupidu oli sellesama seltsi seinte vahelt kostnud võimas äratushüüd alles silmiselgitavale eesti rahvale. Sest siin pidas C. R. Jakobson juba 1868. a. sügisel oma esimese „Isamaa kõne“ ja teised kaks paar aastat hiljem. Ning see üleshüüd ei kostnud kurtidele kõrvadele. Kui kõneleja oli vaid piirjoonestanud romantilisi kujutelmi muistse Eesti valgusajast ja uuest koidust, siis arendas kuulajaskond neid nii siin kui üle kogu eestlaste maa hoopis kaugemate konsekventsideni.

Jaanipäeval 1870 pandi „Vanemuise“ seltsimajas Koidula „Saaremaa onupoja“ esietendusega püsiv algus eesti näitekunstile. „See on esimene askel (samm) Eesti teatritee peal!“ kirjutas Koidula ise seal puhul oma soome sõbrale. „Kül siis tõised tulevad takka ja – loodame paremat kui temä (see)!“ Ja nad tulidki, ikka sessamas „Vanemuise“ teatrimajas Jaama tänaval, mida veel meistki paljud mäletavad.

Kuid laulu, näidendi ja seltskondliku koosviibimise kõrval võimaldas „Vanemuine“ teisigi eesti kultuurielu harrastusi. Tema katuse all pidas E. Kirjameeste Selts kõik oma tegevuse esimese poole koosolekud, peale mõne harva erandi. Seal aeti meie keele ja kirja arenguvagusid ning tõmmati kirjanduse suunaajooni. Kuid seal löid ka ägedalt vastamisi poliitilised kired ja etendati Jakob Hurda ning C. R. Jakobsoni vastuolu kõige dramaatilisemad stseenid. Kõiges selles oli niipalju ahastama panevat kurbloolust, kuid vähemalt tagantjärele vaadates olid ometi ka need selgituslahingud meie üldise arengu seisukohast vahest kuidagi õigustatud.

Kui aga käesoleva sajandi algul meie ühiskond uut tõusujärku algas, siis oli „Vanemuine“ jälle esimeste hulgas, kus see kajastus. Leegid hävitavad, kuid leegid on ka ühinemise signaaliks. Kui „Vanemuise“ põline kodu Jaama tänavas hukkus, siis osutas tema uue maja rajamine praegusele kohale, mis ettevõtlikkus ja ühistunne võib korda saata, hoolimata kõigest võõra võimu survest. Need müürid siin kuulutasid esimestena eesti ühiskonna vaimset ja varalist jõukust ning vanumat tahet kuuluda täisealiste kultuurrahvaste hulka. Ja nad andsid ühtlasi eeskuju ning usaldust teistelegi kodumaa linnadele samasugusteks kangelaspingutusteks.

Kuid küsimus polnud ainult välisfassaadist, käegakatsutavast koo-
rest. Hoopis tähtsam oli uue vaimu maksmapanek meie teatrikunstis ja muusikakultuuris, mis sai võimalikuks alles uuendatud „Vanemuises“. Ka teie hulgas on veel mõnigi neist, kes nüüd ligi 30 aasta eest nägid siinsamas Kitzbergi „Tuulte pöörises“ esietendust. See kujunes süvendatuma teatrikunsti ajastu sissejuhatuseks Eestis. Kuid samasuguseks jõudusid koondavaks ja nende tegevust võimaldavaks keskuseks oli „Vanemuine“ paljudel teistelgi aladel. Ta oli mõeldud esmajoones küll kohaliku kultuurikoldena, kuid tal on tihtipeale olnud ka ülemaalist algatuslikku mõju.

Meie õlled ja karastusjoogid
on igalpool esikohal.

A. Le Coq

4.

Ma pole tahtnud jutustada „Vanemuise“ ajalugu ega anda ta tegevuse detailset kroonikat. Olen tahtnud esile tõsta ainult selle ajaloo üksikuid kõrgmomente ja osutada nende tähtsust meie üldises arengu- loos. Ning loodetavasti olen tõestanud „Vanemuise“ tihedat sidet nende üldrahvuslike üritustega, mis on maad leidnud tema 70-aas- tase olamasolu ajal.

Noore ja elujõulise rahva arengutee vaheldub kiiresti. Iga küm- nend meie teadliku rahvusliku elu ajaloost on eriilmega, eriülesanne- tega, eriraskustega ja ka erijõududega viimaste võitmiseks. Ja selle- pärast peavad ka keskused, mille ümber need jõud koonduvad, ennast tihti ümber korraldama, uuesti orienteeruma ning organiseeruma. Kui see ei sünni, siis tuleb paratamatuid seisaku- ja langusaegu. Ka „Vane- muise“ käekäiku läbi aastakümnete tuleb sest seisukohast vaadelda. Ärgu takistagu juubelihetke ülev meeoleolu meid nägemast tõsiasja, et „Vanemuinegi“ oma ajaloo kestel pole alati seda olnud, mis oleks pi-

danud olema ja et ta üldiseid langusjärkusiid on kaasa teinud, olles võimetu nende vastu abi otsima. Tema tee pole kaugeltki alati tähendanud võidukäiku ühest saavutusest teiseni, vaid siin on olnud aja-järkusiid, kus kõik endinegi on kaalul olnud.

Tema esimene suur tõusujärk oli juba enam kui 60 aasta eest, ärkamisajal, ja teine ligi 30 aasta eest, millist ajastut on samuti nimetatud teiseks ärkamisajaks. Esimesele järgnesid möödunud sajandi lõpuküm-nendid ähvardava venestamissurvega, kuid kahtlemata avaldusiid tollal ka meie oma ühiskonnas raske tahtejuetuse märgid. Ning niisama kahtle-mata tuli tollal imsiiks „Vanemuisegi“ tegevuses ideeliste püüete, kõrge-mate kunstiliste ja üldkultuuriliste tungide vähesus. Kui teise tõusujärgu järele küll meie rahva üldises elus aina edasipingutus on jatkunud, siis ei või seda ometi täiel ulatusel väita „Vanemuise“ kohta. Näib, nagu poleks just selle võrratu väljavaadete ja ülesannete avaratumise tõttu küllalt tähelepanu ning energiat jatkunud üksiku seltsi jaoks. Teda kandvad jõud pole suutnud igas suhtes meie edasiruttava elu kohaselt ümber orienteeruda ja organiseeruda. Oleksime ebaotsekohesed ja saaksime valesti aru oma kohustusist, kui me selle tõsiasja, mis juba aastaid on üldiseks kõneaineks olnud, kas või tänasel pidupäevalgi maha salgaksime. Sest sellega nõrgendaksime ainult oma tahet asjasse lõplikku pööret tuua.

„Vanemuise“ enese juhtivad jõud on ses seisukorras enam kui teadlikud. Ja „Vanemuine“ algab oma töö kaheksandat kümnendit igatahes suurema pingega kui on olnud kunagi viimastel aegadel. Kuid needsamad juhtivad jõud on ka teadlikud, milliseid raskusi tuleb võita. Teame, selts on aineliselt enam kui raskes seisukorras, ja ühtlasi teame, et see seisukord ei või lõplikult paraneda, kui „Vanemuine“ ei saa enesele uut, täitsa ajakohast teatrisaali. Oleme seisukorras nagu 30 aasta eest, mil „Vanemuine“ ei võinud enam rahulduda aguliseltsima-jaga ega sellesse kuuluva vaimse sisuga, vaid teostas põhjaliku pöörde. See, mis siis saavutati, ületas kõik, mis oli tollal näidata eesti avalik-kusel. Kuid ühtlasi vastas see ikkagi oma loengute-, koosolekute- ja pidusaali mõttega ainult tolleaegse avalikkuse nõudeile, ilma et oleks võidud ette aimata meie elu hilisemat avaratumist ning eristumist. Nagu me siis ümber orienteerusime meie arengu kohaselt, nii peame seda ka nüüd tegema. Ja see teostub, see läheb korda, see õnnestub, kui me ainult tõeliselt tahame.

Selle tahte nimel pühitsegem tänast juubelpäeva. Tuletagem tänuga meelde neid, kes kauges minevikus asusid tööle palava tahtega, et „Eesti pime tuba valgemaks läheks“. Tuletagem tänuga meelde neid, keda sealt peale kuni tänapäevani on kannud tahe seda valguskollet edasi ehitada. Ja tõstku tänane pidumeeleolu meis enestes julget ning tulist töötahet.

Kohustagu meid „Vanemuise“ minevik ja kohustagu meid „Vane-muise“ tulevik!

Kodumaa riie on ilus ja tugev

„Vanemuise“ juhatus juubeliaastal

Istuvad vasemalt: O. Pärilin (ametita liige), J. Raudsepp (abiesimees), A. Jõudu (esim.), E. Ein (abiesim.), K. Pahl (abiesim.). Seisavad 1. reas vasemalt: E. V. Saks (abisekretär), A. Pau (majaisa), F. Tuglas, (ametita liige), A. Pääsuke (laekur); 2. reas vasemalt: P. Kanarik (majaisa), J. Kitzberg (sekretär), K. Lepp (laekur). Pildilt puuduvad J. Piiraja (laekur), ja M. Kukh (abisekretär)

A. Pau

„Vanemuine“ 1875—1935

Kroonikat seltsi elu tähtsamaist sündmusist

J. V. Jannseni ettevõttel ja õhutusel tulid kokku jaanipäeval 1865. a. 15 eestlast, et asutada meeslaulu seltsi. Kooliõpetaja G. Blumberg'i ettepanekul pandi asutajate poolt seltsile nimeks „Vanemuine“, seega taheti ära märkida seltsi tulevast sihti — olla laulu-seltsiks. See nimetus pidi ka rahvast juhtima tema kadunud vaba mineviku juurde. Nähtavasti mõlkusid J. V. Jannsenil mõttes „Vanemuise“ seltsi põhjendamisel suuremad kavatsused, kuigi veel esialgu ebakindlad ja selgumata. Seltsi põhikirja kinnitamine sündis 27. oktoobril 1865. a.

Nagu põhikirjast selgub, õpiti seltsis peaaesjalikult vaimulikke laule, oli lubatud õppida ka muid koorilaule, „mida iga mõistlik inimene võib heameelega kuulda ja laulda.“

Et kindlustada seltsile tulevikku, siis hoiti alguses piinlikult eemale poliitilisest ja seltskondlik-kõlblisest kahtlustamisest. Üldse oli seltsi tegevus alguses sihitu ja osavõtjate arv väike. Tartu Maarja kogudus oli tol ajal ainukeseks kohaks, kuhu eestlased koondusid. Ka „Vanemuine“ leidis seal ulualuse. Seltsi koosolekuid peeti Maarja koguduse ruumes. Hiljem üüris selts omale suurema korteri, kus asusid eine- ja lugemislaud ja ööbimisruumid maalt tulnud seltsi liikmetele.

„Vanemuise“ teatrivalitsus juubeliaastal

Istuvad vasemalt: K. Pahl — seltsi esindaja, dr. H. Paris — esimees, O. Aloe — teatri direktori kt; seisavad vasemalt: J. Lang — ülnnavalitsuse esindaja, F. Puksoo — hasomini esindaja

Ajakohaste ja vastavate ruumide puudus andis seltsi edukale tegevusele teravalt tunda. Seltsimaja ostmise otstarbeks lasti 1867. a. müügile suurem hulk viierublalisi aktsiaid. 1. okt. 1869. a. jõuti nii kaugele, et selts sai omale Jaama tänaval ruumika saali ja suure ilusa aia, missuguse kinnisvara ta 1873. a. ostuteel omandas.

„Vanemuise“ seltsi ettevõttel korraldati Tartus pärisorjuse kaotamise 50. a. juubeliaastal esimene üldine laulupidu. See laulupidu kujutas eesti rahva võimsaks eneseavaldamiseks — rahvuslikuks ärkamispäevaks. Sama sihiga laulupidusid korraldati ka 1879. a. ja hiljematel aastatel.

Uude kodusse Jaama tän. asudes laieneb seltsi tegevus. Korraldatakse kuu-, kõne-, muusika-, perekonnaõhtuid, aia- ja rahvapidusid. Vaevalt leidub ärkamisaja noorema põlve tegelasi, välja arvatud Tartust eemalolijad, kelle nimi ei oleks mitte seotud „Vanemuise“ seltsi tegevusega.

21. augustil 1883. a. korraldas „Vanemuise“ selts esimese rahva-peo. Samal ajal A. Viira antreprenöörina pidas teatrit „Vanemuise“ saalis. Rahvapeod leidsid suurt poolehoidu kogu Lõuna-Eestis ja olid seltsile suureks tuluallikaks. Seesuguseid rahvapidusid korraldati kuni 1905. aastani.

24. juunil 1870. a. pandi alus Eesti teatrile. Sel päeval mängiti „Vanemuises“ esmakordselt Lydia Koidula näitemängu „Saaremaa onupoeg.“ See ettekanne äratab huvi näitemängu vastu ja mõne aastaga levib näitemäng üle kogu maa. A. Viira (1888—1903) võtab oma kätte näitemängude toimepaneku. Vaatamata seltsi ainelistele raskustele ehitatakse Jaama tän. 1887. a. avar suvenäitelava

ja veeremänguruum. Nii muutub „Vana-Vanemuine“ eesti seltskonna esimeseks armsaks koduks, kus tegutsetakse nii laialivalgvate ja universaalsete küsimustega ning mitmesuguste tööaladega. „Vanemuine“ oli tol ajal kohaks, kuhu kanti omaaegseid ideid, kust leegitsevad sädemed kandusid üle kogu eestlaste maa, valgustades, kaasa kiskudes kõiki oma rahva kasuks tööle, olgu see laulu-, rahvahariduse või teatri alal.

Öeldakse ju, et õnnetus ei hüüa tülles! 19. juunil 1903. a. pääses „Vanemuise“ seltsi einelauas tuli lahti ja hävitas kogu hoone. Selts pidi ajutiselt asuma üürikorterisse. Algasid kibedad eeltööd uue kodu leidmiseks. Jaama tän. „Vana-Vanemuine“ oli oma aja ära elanud. Seltsi tegevus nõudis avaramaid ruume, ajakohast teatri-maja ja kontsertsaali. Pikemate kaalutluste juures jäeti peatuma Aia tän. nr. 6 krundile, milline omandati 1904. a. ja kuulutati välja ehituskavandite võistlus. Parimaks kavandiks osutus soomlase arh. Armas Lindgren'i oma ja võeti seltsi enamuse poolt vastu.

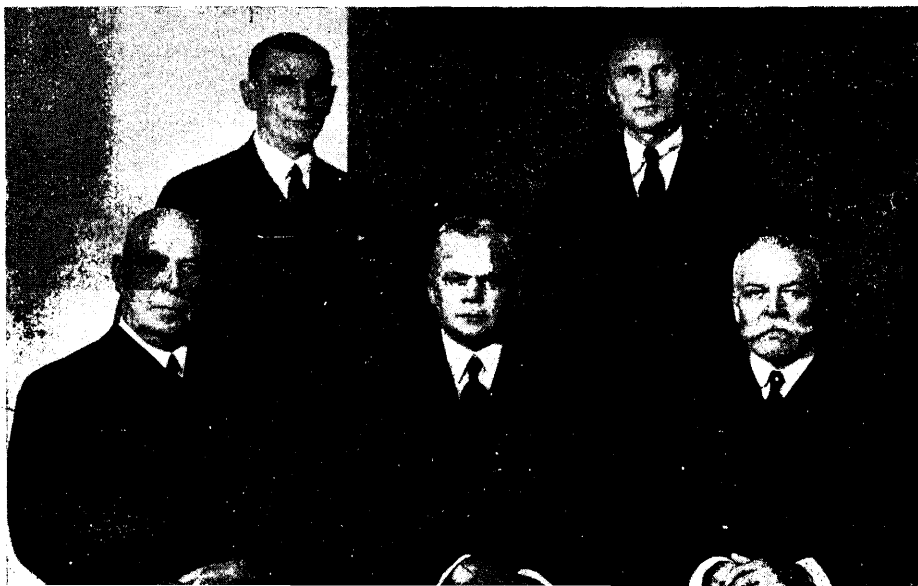
12. aug. 1906. a. avati „Vanemuise“ kontserdi- ja teatrihoone. Miljon kuussada viiskümmend tuhat kivi ja 1400 puuda rauda paigutati hoonesse. Oma välimuses pidi praegune teatrihoone kehastama Kalevipoja tugevust, pidi kehastama seda mehisust, mis eesti rahva välja tõi pimedast orjaööst vabadusele.

Lydia Koidula ja August Viira näitemängude tegemine oli oma aja ära elanud. Oli tarvidus uue teatri järele. Seni näitemäng „Vanemuise“ teatris oli aina lõbusaks ajaviiteks. A. Viira omaaja lapsena tegi palju mehiste tööd laulumängude lavale toomisega, kuid nõudmised suurenesid ja aeg nõudis uuendusi.

1903. a. alates jääb A. Viira kõrvale. „Vanemuise“ teatri uueks

„Vanemuise“ revisjonikomisjon juubeliaastal

Istuvad vasemalt: I. Mägi, A. Mägi, G. Kallamis; seisavad: F. Saarsen ja E. Martinson. Pildil puudub M. Raela

*Paremal: A. Viira
— „Vanemuise“ esi-
mene näitejuht
1888—1903*

*Vasemal: K. Men-
ning — „Vanemuise“
kunstiline juht
1906—1914*

juhiks saab K. Menning, kes kindlal käel juhib „Vanemuise“ teatrit kaheksa aasta jooksul (1906—1914). Organiseeritakse alaline näite-trupp, pannakse alus eesti kutselisele teatrile.

1906. a. liitub A. Sprenk-Läte laulukoor „Vanemuisega“ Muusika-osakonnana.

1903. a. kutsutakse ellu sümfoonia-orkester, antakse sümfoonia-kontserte, milliseid „Vanemuine“ 17 aasta jooksul korraldab.

1914. a. K. Menningu lahkumisel asub „Vanemuise“ teatri direktori kohale Ants Simm, kes viibib sel kohal kuni 1921. a.

Eesti iseseisvuse ajal „Vanemuine“ jätkab kutselise teatri tegevust, korraldades samal ajal sümfoonia-kontserte. 1925. a. Tallinna „Draamateatri“ kandvamad jõud ühinevad „Vanemuise“ näitlejas-konnaga ja uueks teatri juhiks valitakse V. Mettus (1925—1930), kes asjatundlikult hoolitseb teatri repertuaari eest, olles samal ajal ka draamaturgiks ja peanäitejuhiks. Uuendatakse näitelava valgustuse sisseseade ja muretsetakse ringhorisont. Rohkearvuline näitetrupp, teenijaskond ja sümfoonia-orkester nõuavad „Vanemuiselt“ suuri kulusid. Kultuurkapitali ja Tartu linna omavalitsuse toetused ei suuda katta kõiki väljaminekuid, ja „Vanemuine“ aast-aastal lõpetab oma tegevuse suurte puudujääkidega. Teatrijuhtide vahetus, tege-laste arvu koondamise ja seltsi siseelu ümberkorralduse tõttu viiakse 1930. aastal teatri eelarve tasakaalu, muudetakse seltsi põhikiri, viimane kord käesoleva aasta kevadel.

Käesoleval, arvult 70. juubeliaastal koormab „Vanemuise“ seltsi suur võlakoozem, ka teatrihoone ei vasta ajakohastele nõuetele, mille tõttu külastajate arv jätab soovida. Tuleb ehitada uus teatrisaal, uuendada keskküte ja valgustuse sisseseade.

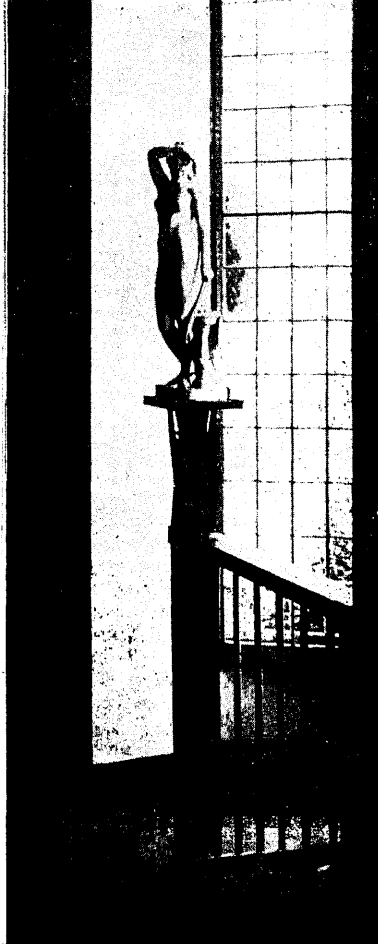
See kõik nõuab suuri summasid. „Vanemuise“ juhtivad tegelased usuvad ja loodavad, kui kõik teatri sõbrad ja kõik endised ja prae-gused „Vanemuise“ pooldajad selle oma küsimuseks teevad ja ühisel jõul „Vanemuise“ ümberehitusele asuvad, siis peagi uus hoone üles kerkib.

Uuenduste aasta

uue korra loomine. Uue korra loomise vajaduse mõte tekkis mõõdunud hooaja alul, küpses aasta vahetusel ja mõte ise sai teoks hooaja lõpul. Algas mõõdunud hooaeg, nagu ikka. teatud lootuste, väljavaadete ja ka teatud kartustega. Peamurena sosistati suust suhu teatritoimkonna ja juhatuse liikmete vahel direktori puudumist. Tehti juhatuse poolt teatri toimkonnale ülesandeks leida direktor. Kuid kust neid nii kergesti saada. Jäädi peatuma hr Särevi nime juurde, kes oma oskust ja jõudu, niipalju kui seda temal Tallinnast üle jäi, andiski kasustada „Vanemuisele“ ja täitiski osalt teatrijuhi ülesandeid. Kui oldi lõplikult otsustatud teha ettepanek hr. Särevile ja sõideti Tallinna temaga täbi rääkima, selgusid mõningad raskused, mis saidki komistuskiviks tollaegsele direktori hankimise püüetele. „Vanemuise“ juhatuse ettepanekud, mis esitati detsembris, polnud kandidaadile vastuvõetavad peamiselt seepärast, et nende lepingu ettepanekute kohaselt teatrijuhtimine pole küllaltki vaba; hr. Särevi lepingukava polnud aga vastuvõetav „Vanemuisele“, sest ettepanekud tingimuste kohaselt lepingu allkirjutamisega oleks juhatuse pidanud loobuma õigustest, mis põhikirja kohaselt temale kuulusid. Vastastikust arusaamist ei leitud ja läbirääkimistel oli lõpp. Tekkis pettumus teatrihuvilistes ringkondades; sealt kandus ta ajakirjanduse veergudele, kus see võitis teatud halvaks paneva tooni kogu „Vanemuise“ juhtivate organite (juhatuse ja teatritoimkonna) vastu. Kõrvalseisjale võis säärase pealetungi tagajärjel tekkida mulje, et „Vanemuise“ juhtivad organid selleasemel et edendada teatri tegevust, seda takistavad. Vaatamata kibedustundele, mis säärane kampaania tekitas juhtivate organite isiklikus koosseisus ja vaatamata peaaegu-umbusaldusele, mis avaldus osas ajakirjandusest, ei lahkunud ei juhatuse ega teatritoimkond, nagu seda säärases olustikus tavatsetakse teha, vaid otsustas jääda kohale ja teha mis võimalik „Vanemuise“ elu parandamiseks. Ja teha oli järgmist. Esiteks töötada välja uus põhikirja, leida enne hooaja lõppu teatri juhid ja nende saabumiseni edasi vedada, nii hästi-halvasti kui see võimalik, „Vanemuise teatrit.

Juba sügisel tärnanud mõte, mida, muide toetas hr. dir. Ney, — muuta tollekordne põhikirja seltsi ja teatri lahutamise suunas, valmis jaanuaris. Ja nimelt 23. I 35. valis juhatuse ja teatritoimkonna ühine koosolek põhikirja muutmise komisjoni (härrad Piiraja, Pau ja Puksoo), kuhu hiljem koosteeriti ka käesoleva kirjutise autor. Vaatamata juhatuse headele püüetele, ei vaibunud „Vanemuise“ ümber kerkinud pinevus; vähe seda — ta kandus otse „Vanemuise“ südamesse — teatri tegelaskonda. Peeti selgitus- ja protestiloosolekuid ja viimaks esitati juhatusele märgukiri. 13. veebruaril määras juhatuse komisjoni (härrad Pahlk, Puksoo ja Ein), kes pidi selgitama kogu selle „liikumise“ põhused ja tegema juhatusele ettepanekud olustiku parandamiseks ja teatri elu tervendamiseks. Komisjonil tuli ära kuulata küll põhjendatud, küll põhjendamatu süüdistusi. Lavavalvuri ehk inspitsiendi raamat näitas aga punkte nii süüdistajate kui süüdistavate vastu. Komisjonil jäi kogu selle juurduse põhjal aga mulje, et

pole tegemist eeskätt mitte inimese kurjusega vaid keskse korraldaja ja juhtija puudumisega. Läbi töötanud kogutud materjali, kaalunud parandusvõimalusi, kinnitas komisjon oma seisukohad paberile 12. märtsil s. a. ja esitas juhatusse. Märtsi 15-dal kuulas juhatus ja teatritoimkonna ühine koosolek komisjoni aruande ja võttis omaks ta ettepanekud. Neist ettepanekuist mõned omasid kaugemaleulatava tähtsuse. Esiteks see, et seltsi muudest ettevõtetest tuleb hiljemalt 1. augustiks s. a eraldada teater, mille juhtimiseks tuleb põhikirja muutmise teel ellu kutsuda autonoomsel alusel toimiv teatricalitus ja direktor. Siis see, et „Vanemuise“ teatri edukaks teotsemiseks osutub vajaliseks ehitada uus teatri saal. Üleminekuaja sammudeks otsustati üles ütelda lepingud „Vanemuise“ kogu palgalisele personaalile, et utel teatrijuhtidel oleks vabad käed koosseisu värskendamiseks, kuni uutele juhtidele teatri üleandmiseni otsustati maksma panna majaisade (härrad Pau ja Pahl) poolt välja-töötatud sisekorra määrused; teatri juhtimine kuni direktori ametisse astumiseni anti teatritoimkonnale, kes tarbekorral konsulteerivad lavastajaid, näitejuhte ja muusikajuhte. Kogu administratiivne ja majanduslik järelevalve usaldati majaisade (härrade Pau ja Pahl) hoolde.

Samal 15. märtsi koosolekul esitas ka põhikirjakomisjon oma kava, mis sisuliselt heaks kiideti ja peakoosolekule otsustati esitada. Kõik vajalised eeltööd tehtud, kutsuti 24. aprilliks kokku erakorraline peakoosolek, kus uus põhikirja, mis ette kanti põhikirja ühe autori, mõningate redaktsiooniliste parandustega vastu võeti. Samal koosolekul kiideti heaks ka uue teatrisaali ehitamise mõte. Uue põhikirja registreerimise järgi, mis toimus 1. juunil, otsustas juhatus terves koosseisus tagasi astuda, et võimalust anda uutele inimestele „Vanemuise“

saatust juhtima hakata. Valimisteks kokkukutsutud peakoosolek valis ühel häälel tagasi endise juhatusse koosseisu; samal koosolekul valiti ka esindaja uude teatricalitussusse. Nüüd võisid uued teatricalitajad isikud, kellega vahepeal oldi juba kokku lepitud, tööle asuda ja juhatuses sõltumatult teatricalitust sihtjooni rajama hakata. Uus teatricalitus tuli kokku ja teatricalitamine juhatuses viidi läbi 1. augustini, nii nagu 15. märtsil oli otsustatud. Sellest ajast peale võime dateerida uut korda „Vanemuise“ viimases ajastus. Mida kujutab uus kord? Esialgu küll peamiselt seltsi siseelu uut korrastust juhatusse ja teatricalitussusse kompetentsele piiritlemisele. Õiguslikult püsib küll edasi üks organisatsioon, „Vanemuise“ selts, kes juriidilise isikuna on ainukeseks varanduse omanikuks, õiguste ja kohuste kandjaks väljapoole. Teatricalitus on autonoomne osakond seltsi sees ja tema ülesandeks on teatricalituse kunstilise ja majandusliku elu juhtimine ja valitsemine direktori kaudu. Teatricalitussesse otsused ei kuulu enam juhatussele esitamiseks, nagu see oli endise põhikirja ajal. Kuna, nagu mainisime, väljapoole on vastutav ka edaspidi „Vanemuise“ selts kui ainuke õiguste ja kohuste kandja, siis kuulub eelarve juhatusse kaudu peakoosolekule esitamiseks ja teatricalitussesse kodukord, milles suure osa moodustab „Vanemuise“ päralt olevate varade kasutamise kord, juhatussele kinnitamiseks. Muudes küsimustes aga, nagu repertuaari koostamine, teatricalituse suuna määramine, lavajõudude palkamine jne. on teatricalitussesse iseseisev ja võib teha kulutusi oma eelarve piires, kus tuludena figureerivad kõik teatricalitusele määratud riigi- ja omavalitussu-toetused ning teatricalituse etendusist saa-

A. Weizenbergi „Hämarik“ „Vanemuise“ trepikojas

dav tulu. Tõelikuks teatrijuhtijaks on aga teatri direktor, kes täieõigusliku liikmena on automaatselt teatricalitsuse liige. Oleks ju võinud veelgi radikaalsem olla ja teatricalitsemine ainult direktori peale panna, kuid siis oleks pidanud juhatus ikkagi kontrolli teostama, kuid siis oleks võidud etteheiteid teha, et juhatus segab end teatri asjadesse. Nüüd on aga tema lähemaks kaastööliseks teatri valitsemise alal erapooletu kolleegium, kus juhatuse poolt üksainus esindaja, kuna teisteks liikmeteks teatricalitsuses on peakoosoleku poolt valitud esindaja ja ministeeriumi ja Tartu linnavalitsuse esindajad, nii et mingist mõjustamisest juhatuse poolt ei saa juttu olla. Võib-olla on paremaidki teatri korraldamise mooduseid, nagu teatri riigistamine või eraettevõtjale andmine, kuid säärase mooduste rakendamine käib üle „Vanemuise“ seltsi võimupiiri. „Vanemuine“ kui selts saab reforme teostada ainult enda sees, ja ühe vanima kultuurilise seltsina loodab ta parematele päevadele, sest meie vanaisade ja isade poolt kõigi raskuste kiuste alustatud ettevõtte ei või häbiga surra. Juhatus, kes reformi algatas ja selle läbi viis on teadlik, et see reform on ainult vormiline eeldus ja sellele paratamatult veel ei pea järgnema teatri elu sisuline jõud. Nüüd on sõna teatril enesel ja selle juhtivatel tegelastel. Muidugi ka nendes piirides, mida pakuvad ainelised vahendid ja seltskonna heatahtlik suhtumine headele püüetele. Juhatusel jääb esialgu veel suured ja rasked ülesanded: vabastada 70-aastane „Vanemuine“ võlaorjusest ning ehitada auväärt veteraanile uus ja väärikas kodu. Selleks kutsub ta kõiki „Vanemuisele“ ohvrit tooma.

KVALITEET ON MINU PARIM REKLAAM!

- SUURIM VALIK kristall-, klaas-, portselan- ja teraskaupadest. Majatarbeid ja kingitusi.
- LUTERMA MÖÖBLI AINUMÜÜK TARTUS. A/S. A. M. Lutheri saaduste alaline näitus.
- SÖÖGINÕUDE VÄLJAÜRIMINE soodsate tingimustega ka väljaspoolt Tartut.

E. W. JÜRGENS. ÜLIKOOI 2. TEL. 7-88.

Keemiateshas

„AROOM“

*Tallinnas,
Narva mnt. 10,
tel. 304-09.*

valmistab ainult kõrgekvaliteedilisi parfümeeria- ja kosmeetika-saadusi: „Ilona“ puudrid ja kreemid, tedretähekreem ● lõhnaõlid ja kölniveed — moodsad lõhnad ● Puuvilja-essentsid ● Perekonna hambapasta ● Habemeajamise kreem ● Tööstusvahendid ja majapidamistarbed jne.

Tarvilage ja veenduge nende hääduses.

NARVA KALEVI MANUFAKTUURI

SAADUSTE HEADUST TAGAB TEMA
100-AASTANE EDURIKAS TEGEVUS

W. Mettus

„Vanemuise“ sõnadraamast

Kui me alljärgnevalt kõneleme „Vanemuise“ kutselise teatri sõnalavastusist, siis arvame selle all ainult täiskasvanud publikule määratud õhtuttäitvaid näidendeid, nii et lastetükid ja õhtu mitte täitvad ühevaatuslikud jne. jäävad vaatlusest välja.

„Vanemuise“ sõnadraama-repertuaarist, selle laadist ning arengust saame selgema pildi, kui võtame aluseks andmed, mis käivad kutselise teatri kestvuse esimese veerandsajandi kohta (1906—1931).

Peame siinkohal kaunis palju opereerima arvudega, kuid sellest kahjuks ei pääse ega tohiks need arvud lõppude lõpuks nii igavad ollagi.

Praegunimetatud ajavahemikus oli tugevas ülekaalus saksa päritoluga repertuaar. 272-st kutselise teatri esimese kahekümneviie aasta jooksul lavastatud näidendist kuulub tervelt 120, tähendab peaaegu pool, saksa lavakirjandusse. Teisel kohal seisavad inglise näendid (33 — täpselt kaheksandik üldrepertuaarist).

Alles kolmandal kohal tuleb eesti repertuaar — 33 näendit —, vaatajate arvu suhtes siiski teisel kohal, kuna 603 410-nest vaatajast on saksa tükke külastanud 278 545 vaatajat, eesti omi 93 487, millele kolmandana järgneb skandinaavia repertuaar 615 44-ja vaatajaga, ja alles siis inglise näendid 55 852 pealtvaatajaga.

Skandinaavia näitekirjandusest on praegu käsiteldavas ajavahemikus lavastatud 29 näendit. Skandinaavia lavakirjanikele järgnevad prantslased (20 lavastust), venelased (9), ungarlased (5), ameeriklased (6), hollandlased (4), lätlased (3), hispaanlased (3), soomlased (3), juudid (1).

1931—1932 a. hooaja algusest kuni 1934—1935 a. hooaja lõpuni aga on juurde tulnud: saksa näidendeid 5, inglise 3, eesti

Vanemuislased: L. Lindau, H! Aren-Viirmann, K. Taniloo,

16, skandinaavia 2, prantsuse 4, (Nõukogude-) vene 2, ungari 0, ameerika 2, hollandi 0, läti 0, hispaania 1, soome uusi 0 (oli küll uuslavastusi), juudi 1. Uute repertuaari andvate rahvastena esinevad Poola ja Itaalia — kumbki ühe näidendiga.

Seega seisab lavastuste arvult praegugi veel esikohal saksa repertuaar 125-e näidendiga, kuid eesti oma on nüüd 49 lavateosega jõudnud vähemalt teisele kohale, samale kohale, mis tal vaatajate arvu suhtes juba enne olnud.

Mäletavasti avati „Vanemuise“ kutseline teatritegevus eesti näidendiga — see oli Kitzbergi „Tuulte pöörises“. Esimeseks saksa näidendiks oli O. Ernsti „Kasvataja Flachsmann“, esimeseks inglise lavateoseks B. Shaw' „Kangelased“, esimeseks skandinaavia tükiks Björnsoni „Pankrot“. Esimeste prantslastena said sõnad Delacour ja Hennequin oma „Roosa doominodega“, kuna esimeseks venelaseks oli Tolstoi oma „Pimeduse võimuga“. Ungarlaste rea avas Molnár „Kuradiga“, ameeriklaste oma Montague Glass oma „Potashi ja Perlmutter'iga“. Heijermansi „Lootus õnnistuse peale“ tutvustas esimesena hollandi näitekirjandusega, kuna läti repertuaari suhtes tegi seda Blaumani „Ärakadunud poeg“, ja hispaanlaste suhtes Calderon oma „Elu-unenäoga“. Esimeseks soomlaseks oli Pakkala „Parvepoistega“, esimeseks juudiks Gordin „Mirele Efros'iga“.

Eesti kirjanikest on käesoleva hooaja alguseni „Vanemuise“ laval kõige enam sõna saanud Kitsberg 8 ja Raudsepp 6-e näidendiga. Inglise keelsetest seisavad esikohal Shakespeare 7-me ja B. Shaw samuti 7-me lavastusega, sakslastest R. Anzengruber 5-e eesti oludesse viidud näidendiga.

Skandinaavlastest on kõige enam lavastatud Ibsenit (9 pealkirja), ungarlastest Molnár'i (4 teost).

Ainsaks Poola näitekirjanikuks, kes pääsenud „Vanemuise“ lavale, on Zofja Nalkovska, ainsaks itaallaseks — Mussolini. Pr. Nalkovska ja omaaegne vene saadik Raskolnikov on vist ainsad välisautorid, kes on näinud oma teoste ettekandeid „Vanemuises“.

„Vanemuise“ näitlejad: A. Randviir, J. Pöder, R. Rataspepp

Väärrib märkimist, et esimene vene teos tuli „Vanemuises“ lavale alles kutselise teatri kolmandal hooajal. Järgmisel hooajal tuli Gorki „Põhjas“, kuid siis ei mängitud kuus aastat ühtegi vene näidendit — ei peetud tarvis sellelaadset silmadetegemist vene võimudele. Aga meie hõimlased, soomlased pääsesid teatri publiku ette alles „Vanemuise“ kümneandal tegevusaastal, ungarlased alles üheteistkümnendal, pärast seda kui näit. inglise repertuaarist oli juba antud kaheksa asja.

Esimese Shakespeare'ina tuli ettekandele „Veneetsaa kaupmees“ — 1926. aasta hilissügisel, kuna B. Shaw'le avanesid lavale viivad uk- sed, samuti nagu venelastel, teatri kolmandal hooajal. Shakespeare'i on siiski antud intensiivsemalt — seitse teost üheksa aasta jooksul („Veneetsia kappmees“, „Põikpea taltsutus“, „Hamlet“, „Macbeth“, „Suveöö unenägu“, „Mida soovite“ nüüdisaja raamis ja „Kuningas Lear“), kuna niisama palju Shaw' teoseid jagunes ära kahekümnekahele hooajale („Kangelased“, „Pygmalion“, „Kuradiõpilane“, „Proua Warreni elukutse“, „Püha Johanna“, „Leskede majad“ ja „Armatseja“).

Ibsen — „Seltskonna toed“, „Rahvavaenlane“, „Tondid“, „Rosmersholm“, „Nooruse ühisus“, „Ehitajameister Solness“, „Peer Gynt“, „Võitlus trooni pärast“ ja „John Gabriel Borkman“ — tuli ettekandele ajavahemikus 1907—1931.

Ainult meestegelastega näidend oli ameeriklase Wexley „Surma- mõistetute vangla“, kuna Zofja Nalkovska „Naiste majas“ olid tegevad eranditult naised (lavastuski oli naise — Liina Reimani — oma).

Lõpuks pühendame veel veidi tähelepanu 16-le eesti näidendile, mis tulnud „Vanemuise“ repertuaari pärast teatri 25-aastast juubelit kuni käesoleva hooaja alguseni. Need on (kronoloogilises järjekorras): Adsoni „Lauluisa ja Kirjaneitsi“, Visnapuu „Meie küla poisid“, Teppani „Elu teeb uperpalle“, Vuolijoe-Murriku „Koidula“, Adsoni „Iluduskuninganna“, Tammsaare-Mettuse „Mauruse gümnaasium“, Raudsepa „Salongis ja kongis“, Mälgu „Neitsid lampidega“, sama autori „Vaesemehe ututall“, Karlsoni „Kalevipoeg ja Sorts“, Wilde-Särevi „Mäeküla piimamees“, Adsoni „Elav kapital“, Raag'i „Mässuvaim“, Hindrey „Raidaru kirikumõis“, Jaigi „Esiivanemate kuld“ ja Vaiguri „Kraavihallid“. Neist on kõige menukamalt läinud: „Koidula“, „Iluduskuninganna“, „Mauruse gümnaasium“, „Salongis ja kongis“ ja „Mässu vaim“.

„EESTI NAINED“

ON KÕIKIDE NAISTE
SÕBER JA NÕUANDJA.

HIND 40 SENTI. ● MÜÜGIL ÜLE RIIGI.

AEG JA LOOMING

kujutavale kunstil ja arhitektuurile räägivad esimesel hetkel liikumisest — nagu mingist teisest ärkamisajast Igatahes niipalju sõnavõtte vaimsete küsimuste ümber, sellist elevust raaamatuturul ning aktuste ja näituste üliküllust kui pakub käesolev aasta ja eriti sügis, pole kunagi varem Maarjamaal nähtud. Need välised märgid on iseloomulikud mõistele — uuestisünd. Eesti raamatu ümber olid tõesti tekkinud laugasjärved. Veesegamist ja värskeid hoovuseid vajasid nii loojad kui ka nautijad. Kuid ärgem unustagem, et mitte niivõrt palju välist elevust ja tegutsemist pole Eesti vaimse kultuuri terven-damiseks vaja, kuivõrt sisemise pinge kasvu, sisulise huvi tõusu.

Aeg ja looming on alati kaksikvennad, teineteisest sõltuvad. Sageli jäävad meile nähtamatuks loomingut suunavad tegurid, hämaraks side-med ajaga, kuid alati on murrangu momente loomingus põhjustanud sügavad heitlused ja kannatused ning ümberkorraldused ühiskonnas või rahvaste elus. Kunstilis-kirjanduslikud voolud on võrsunud omaaja lastena. Eks pärastmaailmasõjaaegsed aastad toonud kuni sentimentaal-suseni ulatava sõjakoleeduste kirjeldamistaudi, ja eks Maarjamaal „lehma-kauplemiste“ ja poliitiliste saamameeste viril pale pole avaldunud ajakaja-lises komöödias, mille lõikav satiir hiljem vesistus rahvatükkides ja mis veel praegugi epigonismi näol ratsutavad üle meie lavade. Meie aeg poliitilise mõtlemise ja tegutsemise näol tegi mõne viimase aastaga suuri hüppeid ja kurvesid. Käärimine on lõppenud ja noor vein valmib. Arvete õiendamised ja ümberhinnangud avalikus elus on toimunud nii-võrt moderni tempoga, et need loovas kunstis pole õieti veel saanud hakatagi kajastama. On reegel, et enamik suuri murranguid ja revolutsioone kiirendab loovate jõudude protsessi ja sünnib hetkeline tõus tavaliselt romantismi näol. Selline rahva heroilise, romantika ja parema tuleviku ootusõite puhkemine on enamal juhul spontaanne. Kaasaegses Eesti loomingus võib märkida selliseid sugemeid. Realismi, naturalismi ja eluläheduse kiuste romantikud murdsid rinde läbi ja teame, et Metsanurga ja Mälgu ajalooliste romaanide loomine oli alanud varem ja nende ilmumine sattus kokku murranguajaga, tekitades isegi paljudes arvamise, nagu oleksid tööd mingil ettekirjutusel loodud. Romantismi vees Eesti kirjanduse edaspidine ujumine on aga nüüd otsustatud tõsiasi — koguni ilmnevad sugemed, et vähem enese-kontrollivõimelised autorid on kaldumas sentimentalismi ja õõnsasse lõök-sõnalisse programmisamaalusse, niisamuti nagu naturalismi puhul vähem-võimelised hakkavad jõhkruste viljeldamist hindama ideest enesest kõrgemana.

Käesolev aasta on eesti vaimse töö ja loomingu hindamises, eden-damises, eeltingimuste loomises, ja selle tähtsuse rõhutamises era-kordne. Kirjanduse kui suure väärtuse väljapaistvalt ühis- ja selts-konna kilbile tõstmine, ülemaa-linearaamatut ja selle loojaid armas-tama õpetav propaganda, röõbiti tähelepanuavaldused heli-, lava-,

Peame siiski väitma, et Eesti siseelus käärimisprotsess polnud nii tugev valgusallikas, et see oleks suutnud luua spontaanse vaimse kultuuri uusliikumise. Suur enamus jäi külmaks ja nende liigutamiseks, samuti kui laiades hulkades elevuse tekitamiseks on asunud tööle juba ametlik propaganda — teatud normide püstitamise ja tähiste seadmisega. Määratud suunaga kirjandusliku loomingu näiteid on meil olemas nii N.-Venemaalt kui ka „kolmandast riigist“. Esimesel maal suudeti kunstiliselt küpsset anda seni, kuni löödi vana korra pahesid, lahastati kulakute haiget organismi jne. Ent kui see aine nämmutati põhjalikult ja osutus vajalikus sellele monumendi raiumine, mis on kaasaja SSSR-i positiivne sisu, jäid paljud suled ahtraks. Kuivõrt sakslastel on õnnestunud uue aja toomine kirjandusse, sellest pole maailma kõrvu seni veel midagi head ulatunud. Samasugune hädaoht näib varitsevat ka Eesti loovat kunstilist tööd. Osa kirjanikke on asunudki täpselt normidest kinni pidades nn. ülesehitavaid romaane looma ja värsse taguma. Uut aega ja ülesseatuid norme ei seedita aga läbi ega anta sünteesi, vaid toormaterjal valatakse ridadesse umbes nii kui teeb reporter, kes vastab heas sõnumis küsimustele: kes, mis, millal, kus? jne.

Selle nähte viljana on meie kirjanduslual juba töid, mille õõnsa-sõnaline paatos ja ilukirjanduse raamistikku sulatatud tendents on pigem eemalepeletav kui sütitav, ergutav, edasiviiv. Paistab aga, et programmi järgi valatud ilukirjandusteosed, mis pole loodud sisemisest ajest, vaid „sotsiaalse tellimuse“ produktina, on ajast tingitud paratamatus. Ent juba esimese vaimustuse juures peame nentima tõsiasja: see on nii, ja seisma valvel ning isegi püüdma pidurdada liiale kaldumist, et hiljem looming a. 1935. ümbrusest ei vajaks liiga kardinaalset rookimist. Uuele ajale vastavate, positiivse sisuga ilukirjanduslike teoste loomine on esmajoones ikkagi küsimus. Edu on leib lõpuks sellest, kui palju leidub autoreid, kes tõeliselt mõistavad uut aega ja suudavad kujutada selle tüüpilisemaid jooni ilma võlts paatoseta. Iga teos olgu ühtlasi ka looja nimekaart.

Paljudel aladel edukalt ülesehitav kaasaeg on püstitanud põhimõtted ka Eesti teatri edaspidise arengu jaoks. Kujutavas kunstis mitmete ideoloogide poolt rõhutati mehisuse tarvilikkust. Lavakunstis teatripäev soovis teatri suunamist loov rahvuslikule ja rahvuspropaganda alale, rahvusliku karakteri selgitamisele kangelaseeskujude kaudu, omapärase ja omakultuuri raamistikku sobiva lavastusstiili otsimisele. Lõpuks peab näitekirjandus olema rakendatud rahvusliku omakultuuri ülesehitamisele, kuid täielise kunstipärase vormi kaudu. Meelelahutusliku rahvatäatri repertuaari tuleks pidada sallitavaks ainult siis, kui ta on meelsuselt ja kunstimaitselt rakendatud ja kooskõlastatud rahva vaimse ülesehitamise sihtidega. Et rahvuskultuurilise propaganda taotluse ja kunstiküpsuse nõuete paaritamine on sageli nagu luige ja haugi ühe vankri ette rakendamine — seda näitas kujukalt möödunud aastane teatrirahva suuskongress Roomas, kus isegi fašistliku Itaalia autoriteetid toonitasid, et propagandateater pole andnud neid tulemusi, mida loodeti. Sama nähe ilmnes teatrilinnas Moskvas ja Berliiniski, ning oldi sunnitud tegema järelandmisi. See on aga kõrvalküsimus. Oluliseks Ees- tile jääb fakt, et eelpool püstitatud positiivse, ülesehitava teatri-

**Pilsen
Eksport-
Pilsen
Tartu Must
õlu**

ANTS SILVERIE

ÖLLETEHAS TARTUS.

Koloniaal- ja tubakakauplus

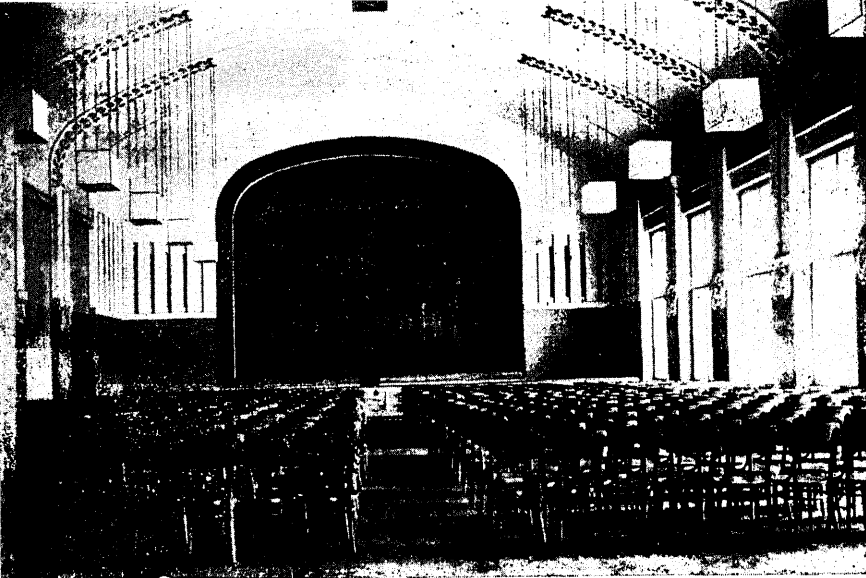
A. KUUS

Tartus, Kaubahoov 18, tel. 9-13.

**EN GROS JA EN DETAIL
JÄLLEMÜÜJATELE 0/0 0/0.**

programmi läbiviimiseks osutub vajalikuks uus ajakohane repertuaar, mis selgitaks ja kasvataks rahvuslike ja üldinimlike kangelaste eeskujude kaudu jne. Meie teatrite tänavuste hooaja esietenduste repertuaar aga kuulub enamikus veel nn. vanaaja näitekirjanduse epigonismi valda. Ajale vastav uus näidend on alles kirjutamata. Seni kuni pole see sündinud, ei saa ka teater täiesti rakenduda kaasajas soovitud suunas. Ilukirjandusest romaan startis ajavaimu kohaselt häälestatuna, tegi kal-laku ajaloolisse romantismi, kuid, nagu eelpool nägime on ka üpris tõsisel hädas ja kunstivaenulise sõnategemise umbrohu kasvamise tõttu. Draama laiemas mõttes, kui küpsem ilukirjanduse vorm, on jäänud startimisel viimaseks ja just seepärast tahaks loota, et siin osatakse leida kuldne tee ajavaimu ja kunsti vahel — antagu „jumalale, mis jumala kohus ja keisrile, mis keisri kohus“! Uus positiivne draama peab aga sündima, sest muidu pidurdub lavakunsti areng. Et meie ajakajalise komöödia epigoonid ja kergekaaluga rahva-tükid on ülemineku nähted, selles ei kahtle vist keegi, millises vormis ja sisus astub rambivalgusse uus näidend? Usume, et see on elujaatav draama kitsamas mõttes.

*Vaade „Vanemuise“
praegusele
saalile*

K. Leichter

Muusikakultuur vajab ümberkorraldamist

Tagasi vaadates „Vanemuise“ muusikalisele tegevusele viimase 10 aasta jooksul, tahaks siinkohal vähem tähelepanu pühendada möödunud ja enam tulevasile ülesanneteile. Seda põhjustab ja õigustab tõsiasi, et meie muusikaelu on arenenud iseseisvusaastail võrdlemisi ühekülgset: hoolitsetud on ülekaalukalt koorilaulu eest ning enam olude ja juhuse juhtida on jäänud instrumentaal-, esijoones sümfooniline muusika. See tasakaalutus on aegajalt ikka seda teravamalt esile tõusnud, mida enam süvenenud on ühekülgsus.

Ei ole muidugi õigustatud ülesastumine koorilauluala edendamise, kui väga ulatusliku muusikalist kultuuri levitava ja tõstva nähte vastu. Põhjeneb ju pealegi kogu meie muusika-kultuuri laulukooride poolt juba aastakümneid kultiveeritud pinnal. Veel tänapäevalgi on meie muusikaelus valitsev koht koorilaulul. Seda on eriti kindlustanud Lauljate Liidu agar tegevus, mille tõttu ülirohketel laulupidude ja -päevade kõrval on liiga varju jäänud teiste muusikaliste ürituste tarvilikkus, kuigi nende tähtsus, meie üldise muusikalise kultuuri tõusu seisukohalt hinnates, pole vist mitte vähem oluline. Ei ole siis viimasel ajal asjatult ikka enam kuuldavale tulnud arvamisi, et meie laulupidude poliitikaliks tuleks leida uued juhtmõtted ja kogu muusikaelule enam tasakaalustatud alus.

Paljude aastate kogemused on kinnitanud, et äärmuseni suureks paisunud tegelaskonnaga laulupeod ühes eeltöödega ei suuda anda täit kunstilist rahuldust ega ole jõudnud märgatavalt edasi viia koorilaulukultuuriga (välja arvates vastavat loominguosast), rääkimata üldisest

muusikaelu mõjustamisest tõusu poole. Samal ajal on laulupeod — tõenäoliselt liigse sageduse tõttu — kaotanud mõjusa rahvuspoliitilise tähtsuse, mis neile nii omane oli enne iseseisvusaega.

Kuigi laulupidude kunstiline ettevalmistus on olnud ka tähtis, ei ole suudetud vaikida, et mitmel pool just laulude õpetamine ja kätteõppimine on sündinud liiga suurte raskuste ja vähese tulukusega puht kunstilises mõttes. Et seetõttu kunstilised nõuded õige tihti vist sootuks rahuldamata on jäänud, tohiks olla selge. Hea hoole ja tahte peale vaatamata on siis oluline jäänud saavutamata. Kahtlemata paljud koorijuhid ja nende paremadki lauljad sagedasti ei ole jõudnud nii kaugele, et väsitava töö tulemusena oleksid tunnud juba tehnilise kindluse olemasolu ja selle kaudu saavutatud kunstilise elamuse lähedust. Et sarnasest seisukorrast ei aita välja ainult hoolas töötamine, see on kindel. Tarvilik on muusikalise arenemistaseme tõstmise ka teisel teel, on tarvilik hea muusikaline eeskuju, otsene täiskunstiline virgutis, mis mõjutaks arenemist vahenditumalt ja tagajärjerikkamalt kui vaid laulude kätteõppimise ja õpetamise teel saadud kogemuste rohkus. Meie üldise muusikakultuuri edu seisukohalt on seega vast kõige olulisem, et võimalikult laiale hulgale oleks muusika kättesaadav võimalikult kõige mitmekesisemais vormes ja võimalikult kunstiküpses kujus. Ideaal ei ole mitte koorilaulu ühekülgse edendamise. Ei tohiks siis ka koorilaulu kultiveerimisega seisukohalt mõelda ainuüksi meie vähestele paremale, eeskuju pakkuda suutvaile kooridele, vaid tuleks eriti silmas pidada ka instrumentaalmuusikat, selle võimalikku viljastavat mõju.

Seega on selge, et üks olulisemaid tegureid kunstilisi nõudeid rahuldava tõlgitsuse saavutamiseks, seda kõige laiemas ulatuses, on üheltpoolt just eeskujulikult tõlgitsetud väärtusliku muusika kuulmine. Teoste sisse tungimise kõrval saaksid siis ise tõlgitsemisega seotud kuulajad selge kujutluse ka tabavast ja ilmekast väljendusest, mis kergendaks neile ka väljenduse tehnilistest raskustest ülesaamist Ja see

„Vanemuise“
jalutusruum

on üks algelisemaid ja olulisemaid nõudeid, sest teoste sisusse tungimine ja tabav tehniline tõlgitsus on tegurid, mille kaudu suudetakse juba luua puht kunstilisi väärtusi. Väljenduse ilmekuse ja eriti tehnilise tabavuse, kerguse ja rütmika mitmekesiste võimaluste mõttes on aga just instrumentaalmuusikas võimalused väga suured. Nendega selt-sib veel kõlavärvide mitmekesisus, seda eriti sümfoonilises muusikas. On siis ilmne, et eriti sümfooniline muusika oma erinevuste ja mitmekesisusega suudab õige avaralt mõjustada edu sihis ka koorilaulu kultuuri. Seega just sümfooniline muusika vajab erilist hindamist ja hoolitsust.

Kui aga võrdlevalt vaatleme meil valitsenud olukorda koorilaulu ja sümfoonilise muusika edendamise suhtes, siis on ilmne, et viimane — osalt küll olude sunnil — on leidnud liiga vähe hoolitsejaid ja propageerimist. Kui pea kuni kõige viimase ajani isegi meie pealinnas ei ole leitud võimalusi, et alaliselt ülalpidada korraldiku sümfoonia-orkestrit, siis on mõjunud selleks omalt poolt kaasa see tõsiasi, et suurem hool oli pühendatud koorilaulu edendamisele ja laulupidudele. Eriti silmatorkavalt ja tabava piltlikkusega kinnitas seda tõsiasi, et viimase üldlauupeoaeagne eesti helitöist kavaga sümfoonia-kontsert ja kammermuusika-õhtu leidsid pealinna massiliselt kogunenud muusikaarmastajate (?) peale vaatamata haruldaselt vähe kuulajaid.

Tänu Eesti Akadeemilise Helikunstnikkude Seltsi tegevusele Tallinnas ja Helikunsti Seltsi tulemusrikkaille püüetele Tartus on kammermuusika alal õige lühikese ajaga jõutud kindlale pinnale. See on ühtlasi rajanud aluse ka sümfoonilise muusika edendamiseks. Tallinnas on korda läinud luua alalist sümfoonia-orkestrit ja Tartuski on sümfoonilise muusika alal katseid tehtud. See kinnitab, et sümfoonilise muusika edendamiseks leidub nüüd, kui oludki paranenud, võimalusi mida peab kasutama. Pealegi, nagu eeltoodust ehk selgus, on see peamine võimalus ja olulisem ülesanne meie muusikaelu tasakaalustamiseks. Ja seda eriti nüüd, kus laulupidude poliitika juures on hakanud nähtavale ilmuma languse tunnused ja ümberkorraldamise vajadused. Veenvalt kindel on, et ainult siis, kui kogu meie muusikalisele arengule on kindlustatud tasakaalus alus, me jõuame märgatavalt edasi üldise muusikakultuurilise tõusu poole. Seda ei võimalda aga ainult koorilauluala, laulupidude ja päevade ümberkorraldamine puhtkunstiliste nõuete alusel, vaid eriti meie instrumentaal-, esijoones sümfoonilise muusika eest hoolitsemine ja selle propageerimine, mis ühtlasi annaks uue tõuke ka üldisele laulukultuuri edule.

Seega tundub, et ka „Vanemuise“ tulevase muusikalisi põhiülesandeid on võimalise sümfoonia-orkestri loomine ja huvi äratamine sümfoonilise muusika vastu. Korraliku sümfoonia-orkestri olemasolu „Vanemuise“ juures soodustaks märgatavalt ka teisi muusikalisi ettevõtteid, ja seda mitte ainult „Vanemuises“ vaid kogu Tartus. Et selle saavutamiseks algul suurte raskustegagi tuleb võidelda, see on kindel. Tähtis on aga sihikindel ja kogu meie muusika- ja kunstielu arenemist silmaspidav organiseerimine, ja võib julgesti loota, et järgmise aastakümne möödudes omab „Vanemuine“ juba meie muusikaelu avaralt mõjustanud sümfoonia-orkestri. Selleks jõudu!

MEIE

**VANKRIMÄÄRE
TAVOTT
SAAPAKREEMID
„ELKA“ ja „OIVA“
LIIM**

(nahaveertest valmistatud)
tisləri ja maalri

on kroonitud kõrgemate auhindadega kodu- kui
ka välismaal ja on kvaliteetkaubad.

Proovige ja veenduge.

A/S. JAAN MAIM

Asut. 1887. a. **Tartus, Vaksali 31, tel. 3-59**

Rahvuslikel suupäevil ja igal ajal on sobivad
rahva oma tubakatehase eeskujulikud sigaretid

TURIST

10 tk. — 20 s.
20 tk. — 40 s.

Karbid 10 erisuguse kaanepildiga,
tagumisel küljel Eesti kaart.

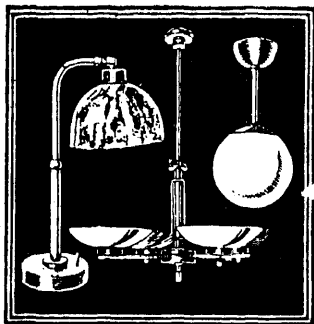
KINDLUSTUSSELTS

„EESTI“

ASUT. 1907. A.

SUURIM EESTLASTE ASU-
TATUD JA NENDE POOLT
JUHTAV KINDLUSTUS-
ETTEVÖTE.

VALITSUS: TARTUS, SUURTURG 8.

Elektrotehnika- äri ja -tööstus

„Jõud & Valgus“

Tartus, Rüütli t. 11. Telef. 4-48

valmistab moodsaid ja maitsekaid
elektri- lae- ja seinarmatuure,
laua ja öölaualampe.

Äri ladu esitab rikkaliku valiku.

U/ü „Emlo“

Tallinnas, 17,
tel. 431-08.

Tartu ladu, Riia 22-a,
tel. 13-65.

Soovitab kõrges headuses:

Konjakeid

Likööre

Napse

Wisky

UUDIS

„Emlo Kuld“

„Emlo Granat“

Saadaval kõikides veinikauplustes,
restoraanides ja kasiinodes kogu
Eestis.

„C. R. JAKOBSON“

Servides „Vane mi ja ärkamisaegset koos ärkamisaegsete sega ikka ja jälle ka nime. Nii siis ei teater seltsi 70. juu teost leida kui C. maatiline kroonika lest, millises teoses velt 22 nimekat är last.

gib 25. veebruaril Schwalbe võõraste Kirjameeste Seltsi C. R. Jakobson, J. Henno, P. Ainson, ner, J. Adamson, teised. Juba esi

C. R. Jakobsoni ja tema pooldajate vaen kirikuõpetajate (mustakuue meeste) vastu, kellede leeri kaitseb südilt J. V. Jannsen. Samas pildis ilmneb ka, millisest vaevast ja kulust hoolimata sel ajal seltskondlikust tööst osa võeti. Jakobson on küll Tallinnast kohale jõudnud, aga nagu ta ise ütleb, täiesti ilma rahata ja palub avameelselt enda mõtteosalisi, et need teda tagasi peavad aitama, millele Jaan Adamson vastab, et „minu kukkur ei ole teie ees kunagi kinni olnud. Ja teistel sõpradel samuti. Ajame ju kõik neid rahva asju — ja see ei too kõlisevat tasu.“ Seltskondlisest tööst ja majanduslistest raskustest edasi kõneledes ütleb Jakobson muu seas: „... mõnigi kord olen mõelnud, kuidas oma tööga hoopis teisele põllule minna. ja rahvatöö jätta. See on mulle aga nõnda armsaks saanud, et ma sellega ühes nagu oma elu ära annaks.“ Selles vaimus valgustatakse ka olukordi, miks C. R. Jakobson sakslastega võitlemises aadli ülemvõimu alt vabanemiseks loodab abi Peterburist. Jakobson on tuline professor J. Köleri pooldaja ning näeks teda meelsasti Eesti Kirjameeste Seltsi aupresidenti kohal. Samas pildis on antud ka Jakobsoni igatsus oma ajalehe järgi ja kui Eisenschmidt ütleb, et kas meile „Eesti Postimehest“ küllalt ei jatku, vastab talle Jakobson avameelselt, et „see uinutab meie rahvast, ei ärata.“ Koolioludest kõneldes ütleb Jakobson: „Tahate rahvast ka väljaspool kirikut ja kooli jumalasõnaga targutada! Eks seda anta koolis isegi rängasti! Mõnes kohas kakskümmend üheksa tundi nädalas!“ Ja J. V. Jannseni arvates „Laul on üks väga kaunis ja Jumala meelepärane asi, mis meid alati ühendab“

Teine vaatus mängib viis aastat hiljem Kurgjal.

muise“ juubelialbu-kroonikat, leiame tegelaste nimetami- „Vanemuise“ seltsi võinud „Vanemuise“ beliks sobivamat R. Jakobsoni dra- Mait Metsanurga su- tuuakse lavale ter- kamisaegset tege-

Esimene pilt män- 1872. a. Viljandis majas käsitades Eesti asutamist. Kohal on: W. Jannsen, H. R. Kallas, H. Wüh- W. Eisenschmidt ja meses pildis ilmneb

Mait Metsa-
nurk —
„C. R. Jakob-
soni“ autor

Selle vaatuse kaunima osa moodustavad C. R. Jakobsoni kõnelused loodusest. Jumalast ja oma ilmavaatest. Peegeldub millise lahkusega Jakobson kohtleb oma külalisi. Nii ütleb ta Lilli Suburgile küllatulekul: „Olen öelnud, kui Jumal mulle üht päeva tahab önnistada, siis saadab ta Teid siia! millele L. Suburg vastab: „Ja kui ma enesele suurt päeva tahan valmistada, siis tulen Kurgjale!“

Kui L. Suburg Jakobsonile ette heidab, et see oma õlgadele liig palju kohuseid võtab, vastab Jakobson: „Ei ma võta midagi. Mis teha tuleb, selle eest ma kõrvale ei põika. Meil on küll juba rohkesti haritud mehi. Kahju ainult, et nad viltu veavad. . . Mõisnikkude vastu

on meil kümned tuhanded Eesti põllumehed. Vaja neid ainult äratada koguda ja õpetada. Kiriku vastu on mul aga Jumal, eks see ole ometi targem kui mustakuuemehed oma pimeduse poliitikaga!“

Kolmas vaatus mängib „Sakala“ toimetuses, lehekuul 1878. a. Püüab pakkuda pildikest selleaegsest toimetuse toast ja vaimustusest, millega „Sakala“ ilmumist ülistati ja oodati. Vaatuse kulminatsioonipunkte moodustab C. R. Jakobsoni kokkupõrge pastor Sokolovskiga.

Neljäs vaatus mängib jälle Kurgjal 1879. a. suve lõpul. Kogu neljanda vaatuse käik läheb teatud sordiini all. „Sakala“ on kinni pandud. Jakobsonile rahalaenanud talupojad Lääne- ja Viljandimaalt, ilmuvad laenu tagasi saama; tutvudes olukorra tõelikkusega, ometi loobuvad tagasinõudmisest, ja laenavad veel juurdegi. Selle nokturnse vaatuse lõpetab valus akord — Jaan Adamsoni surmateade. Dramaatilise kroonika lõpuks on kurb epiloog C. R. Jakobsoni matuse näol Kurgjal.

„Tagahoovis“

O. Lutsu enda ütluse järgi on tema enda vestlusoskuse pärinud emalt, kelle suguseltsis olnud väga häid jutupuhujaid. Tema vestlusoskus on teda teinud meie populaarsemaks kirjanikuks, kes oskab elu vaadelda ja on meister igapäevaste elupildikeste kirjeldamisel.

„Tagahoovis“ vaatleb ja kirjeldab O. Luts agulielu viimaseid soppes, ühte niisugust tagahoovi, mille elanikkonda kuulub palju vene emigrante, kes siin segunevad ja sulavad eestlastega.

„Tagahoovis“ on peaaegu draamavormis kirjutatud jutustus. Luts ei kärsi siin pikalt kirjeldada, vaid tema tegelased on kõik tüübid, igaüks omaette väärtus, kes juba jutustuses rohkem kõnelevad ja teotsevad, kui et autor neid kirjeldaks. Dramatiseerijal on jäänud siin mitte ainult vähe luua, vaid isegi vähe teha — reastada vaid autorilt antud peatükid. Mulle meenuvad sama dramatiseerija esimene dramatiseering: A. Jakobsoni „Vaeste patuste alev“ ja hiljem Ed. Vilde

V. Haasi dekoratsiooniskits „Tagahoovile“

„Mäeküla piimamees“, kus A. Särev esimese dramatiseeringul sellele naturalistilisele romaanile tagajärjetult püüdis leida sobivat esitusvormi lavalt. Samuti jäädav lavateoses edasi andmata ka E. Vilde „Mäeküla piimamehe“ psühholoogilise romaani stiililised väärtused

Dramatiseerija on koondanud 5-de pilti kogu „Tagahoovis“ antud olulisema ja on osanud pakuda kujuka pildi, kuidas meie tagahoovis elatakse, kuidas seal elu algab juba enne päikese tõusu. Dekoratoor V. Haas on selle „Vanemuise“ lavastuses lahendanud ja edasi andnud leidlikult. Näitejuht K. Otto on jälginud, et

V. Haasi dekoratsiooniskits — Jakobsoni haud Kurgjal

sellest miljööst pakutavad kujud oleksid sama tõetruud ja usutavad kui seda on pakkunud autor ja dramatiseerija meie agulielu alasti tõelikkuses, nii nagu seda üle iga tagahoovi läve vaadelda võib. Tüüpe on selles dramatiseeringus antud üle 20-ne, keda on püütud mõista kui inimesi nende erinevates olukordades. On püütud näidata, millised on veel meie tänapäeva tagahoovid, püütud ka selgitada, miks on nad niisugused nagu nad on, ja kui selle lavastuse nägemine oleks üksikutelegi sealt väljapääsu tahte põhjustajaks, oleks see läbi huumoori kantud lavastus oma ülesande täitnud.

O. Aloo

„MEES MERELT“ ARVUSTUSTULES

»Vanemuise« hooaja algus toimus käesoleval sügisel 7. septembril August Mälgu näidendiga »Mees merelt« K. Otto lavastusel. Alljärgnevalt toome väljalõikeid arvustustist, mis valgustavad uue »Vanemuise« esimest etendust ja tehnilisi uuendusi.

»Postimees«, 9. septembril 1935:

Hooaja avatenduse esimene akord — näidendi avamängu kaunis lavapilt —, oli ilusaks ja paljutöötavaks sissejuhatuseks »Vanemuise« »uuele elule«. Üldse oli dekoratiivne külg kiiduväärne ja V. Haas on ära teeninud tõsise komplimendi.

A. Mälgi »Mees merelt« algab väga draamaatiliselt. Peale esimest vaatust jääb mulje, et on tegemist päris tõsisekoelise näidendiga. Kahesse järgmisesse vaatusesse on aga löödud õige tugev portsjon puhtrahvatükilisi sugemeid ja neljas vaatus viskub juba täiemäärselt kergesse, pinnapeal- sse askeldusesse.

See ebamõõtlikkus käsitluslaadis löi kogu eten- dusele väikese mõra sisse. Tempo oleks võinud olla ka muidu pisut hoogsam.

Mis aga näidendile annab värsket elulisust ja lavaväärtust, see on tore tüübistik ja mahlakas keel. Hooaja alglöögi löe ei tohi siis nuriseda.

»Uus Sõna«:

Õhtu favoriitideks karakterkujude loojaina said eriti Randviir võrgupaikajana, Lilly Feldmann kaluridekena ja H. Piller kohtlase külapillimehena.

Üldmulje jäi õhtust kõigile rahuldav. »Vanemuises« oli esmakordselt peale mitmeid aastaid märgata kobamise asemel ühtlustatud lavalist oma joont. Publik tasus tehtud tööd rohke kiiduaval- dusega ja lilledega.

Asta ja Oskar

Merel viibi-
jaid ootamas.
Stseen 1 vaa-
tuses

»V a b a M a a«:

Peanäitejuht K. Otto oli näidendist annud vastuvõetava, realistliku lavastuse. Õnnestunud oli ka Ed. Tubina poolt sissepõimitud meeleoludele ja merekohinale vastav muusika.

Üldiselt seekordne hooaja avamine ei pakkunud küll mingit imet, mida nii paljudki ootasid, kuid teatud uuestisünd oli siiski ilmselt märgatav: rida uusi silmapaistvaid karakterosade mängijaid; hoolikalt valmistatud lavastusest hoovas erilist värs্কust, mida aitas veel suurendada pöördketta õnnestunud kasutamine.

»K a j a«:

Mis puutub A. Mälgil töösse, siis näib eeldusi olevat selle tüki pikemaks ajaks repertuaaris püsimiseks. Ainult viimase vaatuse lõpuosa vajaks ehk vähe »kohendamist«.

Head mängu näitasid uued »Vanemuise« jõud A. Randviir võrgupaikaja Laasi osas ja L. Feldmann Juula osas. Nende »duett-mäng« oli igas vaatuses üks paremaid.

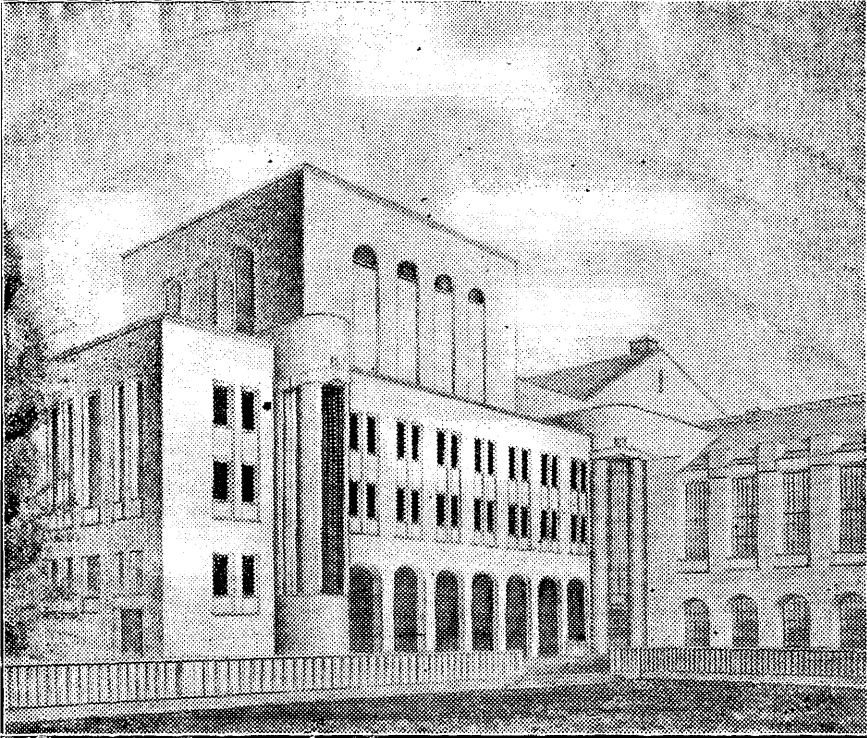
»Deutsche Zeitung«:

Õhtu saavutas suure menu ja väljamüüdud majalt heakskiidu Uue peanäitejuhi Karl Otto debüüt avaldas head muljet ja töötab parimat eelolevaks hooajaks.

Tervitatavaks uuenduseks on suurema sündmuste puhul ilmuv »Vanemuise« teatri-ajakiri, mis seab enesele ülesandeks — olla vahendajaks teatri ja publiku vahel.

Ülalt alla: võrgupaikaja Laas ja Juula, perenaine Leena ja kapten Rand, küla pillimees ja koolipreili Maret.

Dipl. arhit. **A. Matteus**

„Vanemuise“ uus teatrisaal

Ülesandeks on võimalikult otstarbekohaselt ja vähemate kulutustega teostada uue teatrisaali juurdeehitamine olemasolevale hoonele, kuna praegune „Vanemuise“ peasaal ei vasta ehitustehniliselt kaasaja teatri nõuetele, osutades eriti suuri puudusi akustilises, kasutuslises ja lavatehnilises osas.

Ettepanekud ja kaalutud võimalused praegust saali vastavalt ajakohastada tulid jätta kõrvale, kuna ümberehituste teostamine nõuab hoone kapitaalset ümberehitamist, riisub Tartult ainsa ja hädavajalise suurema koosolekute- ja peosaali ning ei taga sealjuures siiski mitte ajakohast ja korraliku akustikaga teatrisaali.

Käesolev kavand lähtub seisukohalt, et tuleb säilitada olemasolev saal võimalikult endisel kujul, puutumata jätta olemasolevaid kasutamiskõlvulikke ja korralikke ruume ning saada täiesti iseseisev uus teatrisaal, mille kasutamine võimalik paralleelselt praeguse suure saaliga — viimane jääks alles kontsert-, peo- ja koosolekute-saalina.

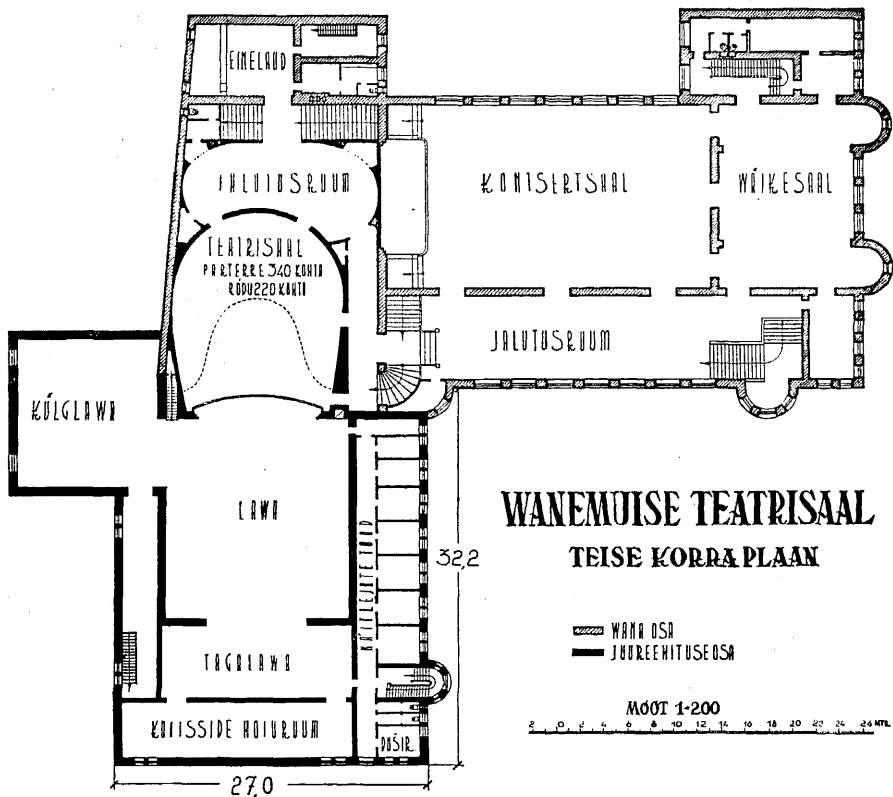
Uue teatri saali ehitamisel tuleb hoonete juurde ehitada „Vanemuise“ krundi aia ossa tiibehitis ning ümber ehitada osa olemasolevaid ruume, eriti garderobide ja praeguse lava osas.

Välisarhitektuuris kooskõlastatakse juurdeehitise osa vana hoonega, et mitte lõhkuda hoone terviklist iseloomu.

Ruumidejaotuse süsteem on järgmine: praegune hoone peasissekäik jääb edaspidigi ühiseks peasissekäiguks mõlematesse saalidesse — uuesti projektitud teatrisaalist ja endisest peasaalist kujundatud kontsertsaali. Peasissekäigu esikus asetsevad kassad, telefon ja portjeeruum; esikust otsesihis edasi suubub peakäik monumentaalsest sammastikust moodustatud vestibüüli, millest kahelpool asetsevad teatrisaali garderoobid; praegune garderoob jääb olemasoleval kujul alles kasutamiseks kontsertsaalile; alles jäävad endisel kujul samuti kaks peatreppi. Teatrisaali vestibüülist viib kaheks hargnev peatrepp teisele korrale, kus asetsevad jalutusruumid ja teatrisaal (ümberehitatud praegusest näitelavaosast). Teatrisaal on dimensioneeritud 500 istekohaga, millistest 350 — parterris ja 200 — rõdul. Käigud, trepid ja jalutusruumid on kavatsatud vastavalt avalikkude ehitiste püstitamise määrustele. Teatrisaali alune ruum ehitatakse ümber einelaua-ruumideks. Uuesti juurdeehitatavasse ossa on määratud näitelava osa ühes lava juurde kuuluvate kõrvalruumidega.

Kavand on eelkavand ja kuulub üksikasjades põhjalikule lahendamisele vastavalt ruumide kasutamise iseloomule ja materjalsetele võimalustele.

Kubatuurse eelarve järele nõuab teatrisaali ehitamine koos vastavate ümberehitustega olemasolevas hoones ümmarguselt 150000 krooni, kusjuures on arvestatud võimalikult kokkuhoidlikkude ehitusviisidega ja tagasihoidliku sisustamisega.

„Vanemuise“ pere

„Vanemuise 70. juubeliaastal kuuluvad teatriri pere juhtidena, näitlejatena, tehniliste jõududena, koori liigetena ja tantsurühmana järgmised isikud:

Aloe, Otto; Aland, Boris; Anton, Edmund; Aren-Viirmann, Helmi; Berg, Hanni; Berg, Egon; Berg, Heinrich; Burlakov, Lydia; Dmohovsky, Gertrud; Eljas, Theodor; Haas, Voldemar; Hiir, Valter; Hiob, Jaan; Härm, Osvald; Jeeger, Endel; Ind, Richard; Johannes, Ida; Juhkamson, Amanda; Jürgenson, Meeta; Kaasik, Harry; Kalkun, Karl; Kallas, Chr.; Kangro, Paul; Kangro, Fr.; Kasumets, Leida; Korjus, Erna; Kroon, Tooni; Kraav, Rudolf; Kruuda, Ernst; Kruuda, Hugo; Kukk, Tamara; Kull, Johan; Kurg, Vambola; Lattik, Alice; Leete, Kai; Lepik, Armand; Lemmikson, Ella; Lindau, Lisl; Liik, Albert; Lill, Linda; Loigu, Valdeko; Mandel, Venda; Masing, Galja; Meegler, Anna; Moss, Rolf; Mölder, Erika; Naarits, Lia; Napp, Harry; Neuhaus, Ella; Niitof, Arno; Nusberg, Evald; Nüssik, Ernst; Otto, Karl; Otto-Feldman, Lilli; Otsus-Arb, Velda; Pallo, Erna; Palm, Ed.; Parts, Johannes; Parts, Hilja; Peerna, Amanda; Peik, Leida; Piller, Hans; Pikat, Salme; Patrusov, Aleks.; Podegrat; Pulst, Angeelika; Pöder, Armilde; Pöder Julius; Raidla, Aave; Rammul, Roman; Randviir, Aleks.; Ratassepp, Elsa; Ratassepp, Rudolf; Ratassepp, Valdeko; Ratassepp, Valda; Rettel, Richard; Rooma, Herman; Rõigas, Lida; Rüütli, Alfred; Sarap, Helmi; Suvorova, Ida; Taniloo, Keete; Tannebaum, Alma; Tilk, Alvi; Tirol, Alice; Tober, Karl; Toding, Elfriede; Toiger, Anton; Torop, Elly; Traagel, J.; Tsop, Mai; Tubin, Linda; Tülkov, V.; Uuli, Heino; Undrits, Rudolf; Unt, Ed.; Urbel, Ida; Valk, Johanna; Vares, August; Viktor, Karl; Virsa, Raimund; Voolar, Aleks., Voltri, Leida; Väljaots, Udo; Vornik, Salme; Ziugand, Gerta; Õigus, Karl.

„Vanemuise näitleja Hans Piller, kes tänavu pühitseb oma lavategevuse 10-dat aastapäeva

KLÄVERIVABRIK
JOH. VIHIM
NIGULA TÄN.16. OMAS MAJAS
LADU GILDI TÄN. 7. TARTUS

Kodumaa riide tarvitamisega
võimaldate töölistele tööd ja leiba.

Väljaandja „Vanemuise“ selts.

O.-ü. „Ilutrükk“, Tartus, 1935.

Vastutav ja tegevtoimetaja E. V. Saks.

EDV. WEYDE

„TARTU VAHEEMES“

TARTU, KÜÜNI TÄN. 3.

Eesti vanim kokvikõrvetus
kuuma õhuga ja koorekeste
eraldumisega.

KOHV • TEE • KAKAO
PUUVILI kuiv. jne.

FOTO-ATELJEE

H. RIEDEL JA H. EGGERT

SUURIM JA MOODSAIM TARTUS

ERIALA PORTREED JA LAVAVÕTTED

Nõudke Eesti Nahavabriku

„J. A. Rekand & J. Maasik“

n a h a s t

valmistatud jalanõusid

Ilmumas käesoleval aastal:

A. Gailit. Isade maa. Romaan.
 — Toomas Nipernaadi. Romaan. II trükk.
 R. Hallimäe. Päikese maja. Luuletused.
 K. Hamsun. Maa õnnistus. Romaan.
 Tõlkinud M. Pedajas.
 K. A. Hindrey. Suremise eod. Romaan.
 — Aasial 1000. Romaan.
 — „Küll Martuse lihavõtted“, noorsoojutu järg.
 — Armastuskiri. 2. trükk.
 A. Jakobson. Reamees Mattias. Novellid.
 Dr. med. Lellep. Individuaal- psühholoogia.
 J. Kärner. Tõusev rahvas. Romaan.
 O. Luts. Väino Lehtmetsa noorpõlv.
 — Sügis (Tootsi lugude järg).
 J. Luiga. Poliitilised päevamured.
 H. Mäelo. Pärt on minu sõber. Noorsoojutt. (Illustreeritud).
 A. Mälk. Öitsev meri. Romaan.
 Prof. Piiper. Pilte ja hääli kodumaa loodusest.
 N. Pärs. Valik luuletusi.

M. Raud. Kirves ja kuu. Romaan.
 R. Roht. Tsaari ohvitser. Mälestusi.
 J. Semper. Risti-rästi läbi Euroopa. Reisikirjeldus.
 M. Sillaots. Trips, Traps Trull. Lastejutt.
 R. Sirge. Väikesed soovid. Novellid.
 G. Suits. Noor-Kreutzwald.
 A. H. Tammsaare. Ma armastasin sakslast. Romaan.
 Prof. E. Tennmann. Hinge surematus.
 F. Tuglas. Kriitika III. 2. trükk.
 — Kriitika IV. 2. trükk.
 — Hunt. Novell. Illustreeritud.
 M. Under. Kivi südamef. Luuletused.
 J. Vahtra. Minu noorusmaalt II.
Rahvaraamat:
 Nr. 4. L. TIGANE. Palun seda härraf. Novell. Hind 1.—
 Nr. 5. J. VORMS. Painaja poeg. Jutustus Saaremaa elust. 1.—
 Nr. 6. E. Laidsaar. Noorsõdur Pension. Humoristlik jutustus sõdurite elust. 1.—

O./Ü. „Noor-Eesti“ Kirjastus, Tartus,

Gustav-Adolfi tän. 8.

Hea kleidi
SALADUS

on

HÄSTIISTUV TRIKOOPEESU
 MOE, PUDU- & PESUÄRI
 VENN. LEPP
 KAUBAHOOV 2

„Veronika“
 HABEMEAJAMI-
 SE KREEMIGA

ON LUST
 HABET AJADA.

Linaseemneõli- ja vär-
nitsa-tööstus

„ASTRA“

Karlova 63, tel. 57, Tartus

ostab linaseemet ja müüb vär-
nitsat, linaseemneõli ja -õlikooke.

ILUKÕITES RAAMATUD –
parim kink raamatuaastal.

Ed. Taska

Tallinn, **Kunstihoone**, telefon 743-58

Algupärased kaunistatud nahatööd ja kunstikõited ●
Süüdsamad esemed kingituseks ja mälestuseks ●

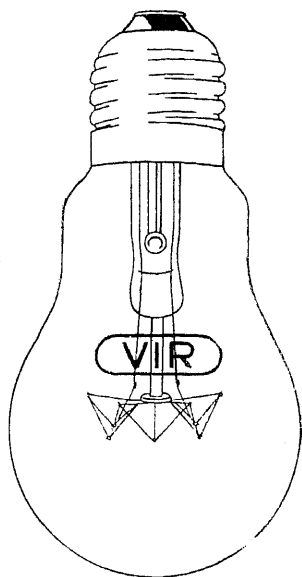

PARIMAIK KODU- JA VÄLISMAA

- PARFÜÜME JA KOSMEETILISI AINEID
- KAELA- JA KLEIDIEHTEID
- TUALETT-ARTIKLEID

Prov. JUL. HIMMELHOCH

TARTU, RIIA 1.

Suurim valguse hulk ning vähene voolu-
tarvitus tagavad elektrihoõglampide seas

Hollandi „Vir’ile“

esikoha.

Suur- & väikemüügil

VIDRIK SÄRG, TARTUS

Promenadi 2, tel. 78.

Populaarsem sort

ORIENT

paberossid valitud
idamaa tubakadest

TÄNAPÄEV

ON EESTI PAREM PILDIRIKAS
ÜLDAJAKIRI.

„TÄNAPÄEVA“ MITMEKESISE JA HUVITAVA
SISU TAGAB SUUR KAASTÖÖLISTE PERE
EESTI PAREMATEST KIRJUTAJATEST IGALT
ELUALALT JA LAIALDANE KIRJASAATJATE
NING FOTOKAASTÖÖLISTE VÕRK IGAST
MAANURGAST.

ÜHESKI KODUS ÄRGU PUUDUGU „TÄNAPÄEV“!

N Õ U D K E L E H E M Ü Ü J A I L T .

O/ü. „NOOR-EESTI KIRJASTUS“, TARTUS.

HARRY ADOFI

liha- ja vorsti-suuräri

Tartus:

Gustav-Adolfi t. 8. Telef. 12-33

ja

Narva tän. 2. :: Telef. 14-45

Müügil kõrge kvaliteediga
oma tööstuse saadused.

Jällemüüjatele %/0/0

H. VESTER JALANÕUDE-ÄRI

Promenadi 5.

Soovitab vastupidavaid ja elegantseid daamide ja härrade

JALANÕUSID

mõõduka hinnaga.

Austusega H. Vester.

Adolf Järv

Tartus

Riaäri: Mäe 16

Lilleäri: Suurturg 5.

Asur. 1900. a.
Kõnetraat 7-35.

A/S.

„Rotermann'i tehased“

Tallinnas

osakond Tartus.

„Opel“

sõiduautode ja

„Opel Blitz“

veoautode ainuesindus.

„Continental“

autokummid.

Rätsepaäri

„RIIETUS“
omanik A. NUUSA.

Tartu, Ülikooli t. 11
Telef. 11-87

Lugupeetud perenaised!

Meie kauplused

Tartus:	Ülikooli 7	telef.	12-59
	Tähe 72	„	12-18
	Narva 9	„	12-22
	Narva 123	„	14-08
	Riia 125	„	14-50
Valgas:	Vabaduse 32	„	32

on alati Teie teenistuses.

ÜHISUS „LÕUNA-EESTI EKSPORTTAPAMAJAD“

Tartus, Teguri tn.

Telef. 11-24, 11-28, 11-64

Kohv „Rekord“

on kõige
maitsevam jook

Tartu, Lille 3. Tel. 4-08.

Nõudke

R. KLAUSSONI

*tehase maiustusi —
Teie ei pettu iialgi.*

Tarvitage meie saadusi, ja teie tunnete rõõmu oma tööst

Universaallakk 88

Jaapani email-lakkvärv

Kopaallakid, mööblilakid,

Põrandalakid, sikatiivid

Piirituselakid ja polituurid jne. jne.

Tartus müügil igal pool.

Lakivabrik

G. LAURENTIUS

Tallinnas. Asutatud 1910. a.

A.-S. Viljandi Linavabrik

Viljandi, Lossi tän. 41, telef. 18. Asut. 1912. a.

Näitustel kõrgemad ja esimesed auhinnad.

Valmistab kodumaa parematest linasortidest mitmesugust lõnga ja riidet, nagu: linast lõnga ja niiti, takust lõnga, sidumisnööri kerades, poolidel ja vihtides.

Koob mitmesugust linast ja takust riidet, pleekimata, pleegitud ja värvilisi,

nagu: laudlina-, käteräti-, voodilina-, särgi-, käsitööriiet linase ja puuvillase lõimega. Linase ja puuvillase lõimega ilusates must-rites voodi-päevatekke, laudlina-, püksi-, madratsi-, vahe-, pre-sendi-, koti- ja polstririiet, vastupidavalt riidest masinarihm, puu-villast vokinööri lina- ja villaketramise-vabrikutele, valmisõmmeldud viljakotte, koormakatteid (presente) imbutatud ja imbutamata jne.jne.

Tähendatud kaubad vabriku laos ja üle maa igal pool alati saadaval.

Vabrik võtab rahva käest vastu linu ja takku ümbertöötamiseks lõngaks ja riideks, töö kiire, hea ja odav.

A.-S. Viljandi Linavabrik.

Üle 20-ne aasta on

„ÜLIÕPILASLEHT“

püsinud meie akadeemilise elu ainukese häälekandjana, olles seega meie vanimaid kultuurilisi probleeme käsitlevaid ajakirju.

„Üliõpilaslehe“ erinumbrid meie rahvuslikkudeks suurpäevadeks on leidnud alati suurt tähelepanu.

Organisatsioonide erinumbrid annavad kõige täielikumaid läbilõikeid meie akadeemilisest organisatsioonest.

„Üliõpilaslehe“ ankeedid on ainulaadsed ning huvitavad. Juba teist aastat ilmub artiklitesari „Eesti Ülikool eesti teaduse edendajana“, tutvustades teaduskondade viisi meie ülikoolis toimuvat teaduslikku tööd.

„Üliõpilaslehte“ tellib ja ioeb kogu eesti intelligents.

Tellimishind: 3 kr. aastas, 1,5 kr. poolaastas.

Ilmub 13 numbrit aastas.

Kuulutamine „Üliõpilaslehes“ on kõige paremaks tunnustuseks igale eesti ettevõttele.

„POLARIS“

EESTI KINNITUS-A.-S.

Võtab vastu järgmisi **kinnitusi:**
tule-, murdvargus-, veo-, väärt-
saadete-, kasko- (laevakerede) ja
klaasikinnitusi.

Seltsi põhi- ja tagavarakapitalid ületavad

Kr. 876.000.—

Seltsi asutamisest peale on kahjude eest välja maksetud üldkokku

Kr. 4.277.710.76

Soliidne edasikinnitus! Kahjud likvideeritakse viivitamata!

Juhatus asub Tallinnas, Vana Viru 12.
Kõnetraat 426-66. Telegramm-aadress: „Polaris“

Osakond asub Tartus, Lihaturg 7. Kõnetraat 6-75.

Esindajad kõigis linnades ja maakohtades.

A./S.

TARTU PANK

A S U T A T U D 1868. A A S T A L.
AKTIAKAPITAL Kr. 1.000.000.—

PEAPANK

TALLINN, KINGA 1.

OSAKOND

TARTU, SUURTURG 20.

TOIMETAB KÕIKI PANGAOPERATSIOONE

VÄÄRTUSTE VALITSEMINE

PAKKIDE HOIUKAMBER

TERASLAEKAD

PANGAÜHENDUS LONDONIS:
THE BRITISH OVERSEAS BANK LTD.

Suurim ja mitmekesiseim valik
moodsaist sügis- ja talvehooaja

**mantli-, palitu-,
kostüümi- ja
ülikonnariideist**

parematest kodu- ja välismaa vabrikutest.

Rikkalik ladu kõiksuguseid

karusnahku

Alaline uudiste juurdetulek!

Oma

valmisriiete-eriosakond

vilunute juurdelõikajate juhatusel.

F-ma M. JÄNES

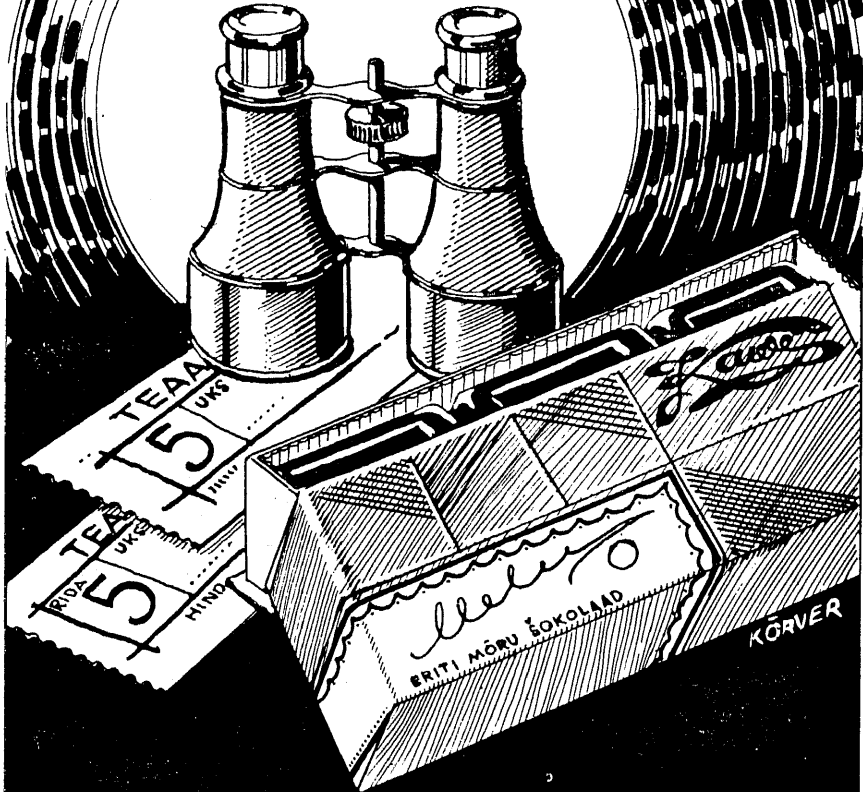
TARTUS, KAUBAHOOV 9-10-11-12

KÖNETR. 5-91

ASUT. 1899. A.

Hind
15 senti

Arge unustage
teatri minnes!

Lindt
ŠOKOLAAD